

NOUA BIBLIOTECĂ
ROMÂNĂ.

LITERATURĂ

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani. Jurnal beletristic-literar. Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 6.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

Amor în vécul crâncen.

Roman istoric de THEOCHAR ALEXI.

(Continuare.)

Petre răcnea mereu, începuse deja să răgușescă puțin, și încă nu se auzi nimic, nici un răspuns din afară.

Mihu era tocmai sa-i ia locul, când de o dată auziră vocea maicei starițe strigând.

„Ne-au auzit?” întrebă Mihu pe Petre, care tindea urechia, ca să înțeleagă ce spune maica stariță.

— Ne-au auzit — răspuse Petre. — Dar nu știu ce spune starița de vrăsmași, de unguni și alte lucruri. —

„Nu vine nimen spre resuflătoare.”

— Nu, dar a dat poruncă să deschidă ușa. —

„A dat poruncă? Vină dar în jos, să vedem ce se va întâmpla.”

Petre se dete jos, nedumerit ca și stăpenu-său. Așteptară în tăcere, făcându-și care de care închipuirii mai strașnice.

În fine ușa se deschise.

„Pentru mila lui Dumnezeu” zise maica care încă nu putea distinge bine prin întuneric, „cine v'a închis aici.”

— Dă-ne pas să eșim — răzni Mihu, dându-o la o parte și eșind afară.

„Ucigă v'ar sfânta cruce” țipă maica, vedând pe Mihu și pe Petre, care, după cum scim erau în haine femeiesci, „cine v'a prefăcut glasul și puterea. Credeam că sunteți nisce bărbați, și tocmai acum ved, că sunteți muierile, pe care le-am închis aici.”

Dar Mihu și cu Petre nu așteptară să explice lucrul ei alergară la lumina soarelui.

Ajungend în curte zise Mihu către Petre:

„Ridică și tu o pétră ca și mine, și hai la ju-pănița s'o ducem cu noi. Orî cine s'ar împotrivi do-bóră-l la pământ.”

Petre ridică o pétră și merse după stăpenu-său.

Maica stariță îi vedu și îi auzi. Ea voi să li vorbescă însă ei nici nu o luară în sémă, ci alergară spre chilia Rucsandrei.

Chilia era deșertă. Mihu merse din chilia în chilia, cerend cu furia pe mirésă-sa Rucsandra. Atunci maicele înțelegend întreaga sa purtare de până acum, pe care nu și-o putuseră explica în primul moment, îi spuseră, că chiar în aceiaș zi, ar fi venit o cétă de unguni și forțand intrarea în schit, ar fi răpit tot ce ar fi găsit, ducend cu sine și pe Rucsandra.

D'aceia nu căpătaseră prizonierii mâncarea lor obicnuită; maicele uitaseră cu totul de ei.

Mihu la acéstă scire își sfășiă hainele femeiesci de pe trup și provocand pe Petre să vină după el, alergă ca turbat în urma Ungurilor.

X.

Scim că Mihu fusese trimis de tată-său Milnea întru întimpinarea, primirea și conducerea principelui Bathori, pe care-l chiamase pentru ca să scotă de pe tron pe Șerban și să pună pe el în locu-i. Scim cum se abātu Mihu din calea sa și cum remase în schit. Întru accia venise Bathori și înaintase în scurt timp până la București unde scose cu multă înlesnire pe Șerban Vodă din domnie. Apoi incredend țera în

in mânilor lui Mihnea, care îi datorea recunoștință, grăbi înapoi, fiindcă îi venise scirea, că o parte dintre Unguri s'ar răscolise în contra lui, și voia să instaleze pe alt voevod în Transilvania.

Ungurii s'ar considerau ca stăpâni peste țera românească, de ore-ce îi impuseră un domnitor după voia lor, și pe unde treceau, jăfuiau, omorau, și comiteau câte nelegiuiri tôte. Astfel trecând pe la schitul Lespeșilor, unei cete de călăreți i veni pofta de a da în grabă o rôtă pe acolo, ca s'ar veda dacă nu vor găsi ceva de luat cu sine. Acești călăreți făceau parte din ariergarda a oștei lui Bathory, care trecuse deja des de dimineață p'acolo, și nu s'ar oprise, de ore-ce avea grabă mare, și miserabilul schit nu merita ca să zăbovescă măcar o minută. Călăreții voiau să meargă la schitul călări cum erau, dar drumul costis nu le permitea acesta. Ei erau tocmai gata de a s'ar întorci, căci nu le convenea să meargă pe jos, când spre nefericire, unul din ei zări, ceva ca un cap de femeie pe la ferestrele schitului.

„Este o mănăstire de maici, am mare poftă să mă conving, dacă călugărițele române sunt în adevăr atât de frumoase, precum să zice,” exclamă el.

— Hai să dăm dar o fugă până acolo — zise altul, — căci și eu aș voi să mă conving despre acesta. — Ungurii descălicară și merseră în sus. Maicele nu voră să li deschidă porța, ei însă nu s'ar tocmiră mult timp, ci o sfărmară cu lovituri puternice.

Nu pré erau încântați de isbinda lor, căci maicele erau bătrâne și schitul s'arac. Erau tocmai să se întorcă, când unul dintre ei descoperi pe Rucsandra.

— Ean vedeți fraților, — strigă el, — ce jupăniță frumoasă? Ce dracu va fi făcând ea printre buhele astea?

„Sci ce mei Janoș, dór tot n'am ostenit noi de gēba până aici. Voevodului nostru îi place tare de fete frumoase, și cred că asta va fi tocmai după gustul lui, hai s'ar furăm și să-i o ducem, știu de bine că ne va răsplăti cum s'ar cade.”

Rucsandra nu înțelese ce spusese ungurul căci el vorbise în limba sa, dar din gestele sale înțelese că vorbesce de ea. Voia să s'ar reintorcă cu un aer disprețuitor, când s'ar simți de o dată cuprinsă de două brațe viguroase, legată, și până să-și vină în simțiri din leșinul în care căduse în urma acestui atac îngrozitor, s'ar vedu pe un cal, dinaintea unui călăreț ungur, care mâna cât putea animalul s'ar.

Cu tótă graba lor, călăreții unguri nu ajunseră pe Bathory de cât în conac pe care și-l gătise peste hotarele țerei românești, în apropierea Brașovului.

Rucsandra fu condusă dinaintea voevodului transilvănean, care fu cuprins de un adânc sentiment la vederea ei.

„Dragă turturica mea,” îi zise el, „cred că vei fi speriată de tratărea ce ai suferit din partea acestor călăreți neciopliți, dar liniștește-te căci eu voi repara tot rēul, ce ți-ar fi putut face ei.”

— Măria-ta, eu sunt fata lui Șerban, copila unui voevod, și îmi cer dreptul meu, de a mă duce în casa părintească, — zise Rucsandra cu fața aprinsă.

„Fata lui Șerban“ exclamă Bathory, „cu atât mai mult drept am de a te duce cu mine.

— Cine îți dă acest drept, întrebă Rucsandra.

„Puterea armelor. Șerban nu mai este Vodă al României, l'am destituit, și în locul lui am pus pe un vasal al meu pe boerul Mihnea, deci țera este a mea, cu totul ce este în ea, dar mai cu sēmă cu tot ce-mi place, ér tu dragă feta îmi plăci prea tare.”

Rucsandra la această veste deveni galbenă ca cēra. Tatăl ei alungat de pe tron în folosul tatălui iubitului ei Mihu. Acum nu mai rămânea nici o urmă de speranță pentru fericirea ei. La astea s'ar gândi feta cea mândră, și nici de cum la pericolul în care s'ar afla, cu tôte că era destul de mare acel pericol. Dar în contra acestei primejdii avea ea un leac; pumnalul ei cel mic, de care nu s'ar despărțise, de când îl ascunsese în sên în minutul, când o luaseră de a casă ca s'ar o ducă la schit.

Bathory vedând pe feta cufundată în gânduri, îi zise în chip de mângăiere:

„Nu te intrista dragă; astăzi mi-a plăcut să isgonesc pe tată-tēu de pe tron, dar mai ști, dacă măne nu-mi va veni pofta să-l fac érăș vodă. Mai ști dacă de dragul tēu, nu voi face acesta.”

Rucsandra s'ar infioră. Până acum n'avusese timp a s'ar gândi la sörtea ei momentană, vedând însă acum fața aprinsă a voevodului ungur, aprinsă de un foc necast, îi veni o frică nespūsă.

„Măria-Ta“ zise ea acum nesciind ce vorbesce, „eu sunt logodită cu Mihu feciorul lui Mihnea, deci lasă-mē, să mă 'ntorc în schitul de unde m'au luat ómeni tēi, ca să-l scap pe logodnicul meu, care stă închis, acolo în pivnița schitului.”

„Ean auți, ean auți“ exclamă Bathory, „tu să fi mirésa lui Mihu; după tine a alergat dar flēcăul, în loc să facă cum i poruncise tată-sēu, și să vină întru întēmpinarea mea. Este închis în pivnița schitului; bine-i este, las' să putredescă acolo.”

Aceste cuvinte crunte fură ca un bold pentru Rucsandra. În loc de a s'ar infiora mai mult, simți o amarăciune în fundul inimei sale atât de nobile, și această amarăciune i dete curagiul de a s'ar împotrivi cu bărbăție acestui neom, care s'ar numia și era domnitor. Viēța ei primise de o dată o țință, mărēța țință de a scăpa de la peire pe alesul sufletului ei, pe Mihu.

„Ce ai de scop cu mine“ întrebă acum fata mușcându-și buzele de ciudă.

„Voiesc să te duc a casă la mine și acolo

În acest moment s'ar auți un vuet mare din afară cortului domnesc, unde avusese loc această întrevorbire. Un ostaș ungur veni speriat în cort zicând:

„Măria-Ta, Turcii, vin Turcii, nu-s departe, s'au vedut la hotarele țerei românești avangardele lor.”

„Da, Măria ta“ afirmă unul dintre căpitaniii lui Bathory, care intrase după acel ostaș în cort, „să ție, că Șerban ar fi primit ajutor de la Turci, care vin în urma noastră, pentru a ne cere sémă de schimbările ce am făcut în România, fără voia lor.“

„Iute trimiteți un călăreți la Michail Weiss județul Brașovului, să vină în grabă cu o cétă de călăreți, și cu o căruță de oraș, ca să ducă pe acéstă jupăniță la Brașov și s'o țină acolo, până ce se va alege tréba cu Șerban și cu Turcii.“

Ordinul dat fu executat în aceiaș clipă.

Un călăreț alerga din resputeri spre Brașov, ca să ducă porunca lui Bathory.

Acesta luase acea decisiune din doué motive. Unul era mîrșavul motiv de-a-și însuși cu forță dragostea fetei, care îi plăcea tare, ér celalalt motiv era ideia, că la casul unei invingeri va exercita óre care influință asupra lui Șerban, și va dobîndi de bună sémă un mare avantajiu asupra lui, prin zălogirea fie-si.

Bathory înainte de a se pune în capul cetelor sale, spre a le conduce în retragere, căci se aflau în o pozițiune fôrte rea, și ar fi fost prăpădiți, decă grosul Turcilor îi ar fi putut ajunge acolo, avu grije ca Rucsandra să fie bine păzită, dar tot o dată și tratată cu tótă cuviința ce i se cădea, ca unei fete, care îi plăcuse lui.

În puține minute tóte fură gata spre retragere, care se execută în așa mare grabă, în cât Ungurii nici nu-și mai luară timpul de a desfăce cortul domnesc și de a-l duce cu sine, ci-l lăsară acolo așa făcut cum era.

Rucsandra remăsese în cort singură, dar nu părăsită, căci la ușa cortului se preumblau doué străji, care aveau însărcinarea, de a o lua cu sila și a merge cu ea la Brașov, îndată ce se vor arăta Turcii în apropiere. Însă până la venirea Turcilor, puteau sosi sașii de la Brașov, în a căror îngrijire dispusesse Bathory de a da pe féta lui Șerban, și mirésa lui Mihiu.

Din când în când venia câte un călăreț ungar, trimis de Bathory, pentru a vedea pe Rucsandra, astfel în cât asta, părăsise cu totul ideia, ce avusese mai întâiu, de a încerca, dór'de va putea indupleca pe străjile ei, ca s'o lase să fugă spre România.

Auđind de intențiunea lui Bathory, să o dea în paza sașilor, prinse puțină speranță, că va scăpa mai lesne din mânilor lor, căci acestia nu aveau interes așa mare pentru reținere ei, apoi erau reputați de ómeni cum se cade, care respectă simțimentele lor și erau mai statornici și mai consciincioși în acéstă privință de cât Ungurii.

Era sbucimată de cele mai varie simțiri, biéta fată de domnitor, ajunsă acum pe mânilor unui om atât de stricat, precum era Bathori. Erau momente unde credea, că mai bine ar fi, decă ar sfêrși chinul de o dată, cu ajutorul pumnalului ce-l avea ascuns în hainele ei, dar apoi éráș se gândea, că este datóre a-și păstra viéta până în ultimul moment, și a nu

părăsi speranța, că totuș va fi în stare, de a-și scăpa pe logodnicul, care zăcea închis în schitul Lespeșile.

Trecuse ca vr'o doué óre de când cu alarmarea ungarilor și încă nu se arétaseră nici turcii avisați dar nici sașii chemați. Era o ți fôrte frumósă de véră. Locul unde stetea cortul lui Bathory în care ședea Rucsandra, era un loc fôrte frumos, la pólele unui munte, de unde se aréta o privelisce măretă asupra unei părți din Ardeal. Se vedea șirul munților undulați, ca nisce talazuri impetriti a unei mări maiestuóse. Pe bolta azuriă a cerului strălucea sfântul sóre și trimitea rađele sale daurie pe vârful brađilor posomoriti dându-le o suflare de viéta seriósă dar profundă și atrăgátóre. Aerul era limpede și profumat, cum este tot de-a-una aerul prin munți, când nu-l strică suflarea omului necurat. Rucsandra privind la acest peisagiu măreț, uită puțin de chinul ei, când de o dată se zări o cétă de călăreți unguri, care veniau în fuga mare spre cort.

„Haideti, iute, de grabă, puneți pe fata călare pe acest cal, și înainte, căci étă turcii și cu Șerban pe cóma acestui munte.“

Străjile dinaintea cortului cătră care era adresată acéstă provocară din partea călăreților sosiți acolo, alergară să execute porunca. Aduseră în grabă calul și o poftiră pe Rucsandra să incalice.

Asta, care nu scia ungueresce, nu pricepuse, ce veste aduseră călăreții, dar i venea că ar face bine, decă s'ar opune intențiunei ungarilor. Ea deci nici nu băgă de sémă provocarea.

„Nu ne face, să te luăm cu sila“ ție unul dintre ei.

„Unde voiți să mă duceți.“

„Vei vedea mai pe urmă, acum de o cam dată, suie-te pe cal căci n'avem timp să stăm de vorbă.“

Călăreții vrășmași care se arátaseră pe cóma veniau tot mai aprópe.

„Ajutor!“ inceptu să strige Rucsandra, căci recunoscuse printre acei călăreți portul românesc.

Dar ungarii vedénd primejdia, o luară iute pe sus, o aruncară în brațele unuia dintre călăreții unguri și o tuliră fuga în jos.

Rucsandra mai strigă de vr'o doué ori: ajutor, dar apoi ungarul îi astupase gura, cu haina sa, de nu mai putea striga și perise cu ea, până să nu fi ajuns, acea cétă de la care aștepta ea ajutor.

XI.

Nu trecură nici țiece minute, când sosiră și aceia de care fugise ungarii, la cortul lui Bathory. Era Șerban Voda, cu vr'o doui dintre partisanii săi români și cu o cétă de turci, aliații săi.

„Vedeți, vedeți, decă n'am fi zăbovit atât pe drum, îi am fi surprins și îi am fi prins,“ ție Șerban. „Tu ești de vină fétul meu,“ continuă el, adresându-se cătră unul dintre români care-l însoțeau,

„cu vorba ta cea lungă, despre cele ce ai pătit în schit, ne-ai oprit în cale, și ăta ce a urmat, par' că ar sta scris, să-mi fi pururea de chéză rea.“

„Imi dai mie vina, pe când eu în adevăr am fost acela, care v'am condus pe căile cele mai scurte în urma lui Bathory, ca unul care le știu,“ răspuse ténérul, care nu era altul decât Mihu, feciorul lui Mihnea, logodnicul tainic al Rucsandrei.

„Ce folos, că ni-ai arătat calea“ observă Șerban necăjit, „decă nu am mai găsit pe hoț aici.“

„Să mergem înainte, doar de-l vom ajunge!“ îndemnă Mihu.

„De aici încolo suntem pré slabi pentru a sta față cu ei,“ răspuse Șerban. „Nici nu mi-ar mai fi de hoțul de Bathory, își va lua el resplata de altă dată, dar tu ăci, că unguirii ar fi răpit pe fiă mea din schit, și asta mă dóre.“

„Veđi tocmai pentru asta trebuie să ne luăm în urma lor, ca să scăpăm pe Rucsandra.“

— Jupâne, jupâne, — ăise acum Petre, care era și el cu cei veniți și care privise împrejur, pentru a se orienta, — én veđi colea jos, la cotitura ceia o cétă de unguiri, care duc o jupăniță cu ei, de bună sémă este jupănița Rucsandra. Eu încă pe când eram pe cómea ceia, pare că i-am auđit gura, strigând ajutor. —

„Cum de nu mi-ai spus nimic până acum“ exclamă Mihu, dar n'ășteptă nici un răspuns ci îmboldind calul cu pintenii să aruncă în gónă după acei călăreți unguiri.

Cu mirare priviră cei lalți după el, sbura ca și când ar fi fost nezdrăvan cu calul peste prăpăstii pe povérniș în jos, tăindu-o de a dreptul spre aceea cotitură.

În puține minute îi ajunse pe hoți, și le strigă din depărtare, să-și lase prada.

Ungurii însă mergeau în fugă mai departe; simțind peste puțin că erau urmăriți de un singur om, se opriră pentru a sta față cu Mihu.

Cum ajunsesse Mihu pe cel dintăi unguir și sdrobi capul cu o singură lovitură de buzdugan, strigând mereu la cel care ducea pe Rucsandra, să stea pe loc și să lase fata.

Rucsandra se desmețișe, recunoscă vocea iubitelui ei și fu insuflețită de o nouă viéță. Ungurul în zorul de a scăpa, nu mai ținea gura invélită în haina sa, cum o ținuse până atunci, astfel Rucsandra se putea mișca mai liberă.

În sufletul ei eroic se născu o decisiune stranie. Scoțând încetinel pumnalul, dete cu el o lovitură în peptul unguirului.

Acesta simți ferul rece printre cóste, și furios de acest atac la rëndul său infipse un pumnal în trupul Rucsandrei, tocmai în momentul, când sosise Mihu în dreptul său.

„Tilhare“ răcni acesta, care nu scia, că Rucsandra prin atacul ei provocase lovitură unguirului, „tilharule, nelegiuitule, ucigătorule de femei, stai pe loc!

„Nici mórta nu ți-o dau,“ răspuse unguirul adus la disperare.

„Mori dar și tu decă mi-ai omorît mirésa, răcni Mihu, ridicând buzduganul, ca să-l lovésca.

În acest moment suprem calul său se potieni și căđu, aruncând pe Mihu cât colea într'o prăpastiă de unde nu se mai putu scula, căci i se sdrobise trupul și era o mare minune cum de nu se prăpădisse cu totul.

Răpitoriș Rucsandrei scăpară, ducând pe féta cu ei. Nu scim decă era încă viă, séu decă murise deja de lovitură de pumnal, ce i dase Ungurul. Calul pe care ședeau fugea ca vântul lăsând în urma sa, cale depărtată o dungă largă de sânge prospăt. Ungurul stetea încă oblu pe cal, decă acel sânge nu cursese din trupul său, ci era de bună sémă sângele fetei eroice, sângele cel scump al copiliței voevodului român.

Dar să vedem cum ajunsesse Mihu în societatea lui Șerban și cum se împăcase cu el, cu acel om, care când ședea încă pe scaunul domnesc al României îl dușmănisese atât de mult de-l împinsese cu silă în tabera vrășmașilor săi, care în adevăr îi luaseră locul.

Șerban Vodă alungat de Bathory și înlocuit prin Mihnea în Domnia țerei se retrăsese din Bucuresci cu partisanii săi și isbutise a-și forma în puțin timp și pe ascuns o mică armată, cu care porni în secret după Bathory, având de gând a-l surprinde, a-i reschira óstea și a-l pedepsi pentru cutezanța sa.

Românii lui Șerban cu el în frunte ajunseră pe la Lespeđi tocmai pe acel timp, când Mihnea, după ce aflase despre sórtea Rucsandrei voia să alerge în urma ei.

Astfel se întâlni el cu Șerban, care în rívna sa de a nu scăpa pe Bathory nici nu se abătuse pe la acel schit în care își scia pe fiă-sa. De la Mihnea află cele întemplate, ceia-ce-l infuriă și mai mult în contra Ungurilor, dar îl împacă tot o dată cu fiul dușmanului său de mórte, vedând că acesta, sub împrejurările de față, trăgea mai mult în partea sa de cât în partea tatălui său.

Am vedut că Șerban totuș întârđiase și că nu-ș putuse executa scopul său, de óre-ce Ungurii trecuse deja în țera lor, unde ar fi fost cu greu ca să-i stea față.

Deplângând mórtea Rucsandrei și luând pe Mihnea prăpădit cum era din căderea sa cea grozavă, îl duse la Bucuresci, unde i succese fórte lesne, de a alunga pe Mihnea de pe tronul usurpat prin ajutorul streinului.

(Va urma.)

Richard Wagner.

Nu s'a făcut de nouezeci de ani după cum i se prorocise, ci a murit în etate de șeptedececi de ani. Și de ce să fi ajuns tocmai numărul de nouezeci? Așa i se prorocise cândva, însă această profecție a fost mincinosă ca multe altele.

Richard Wagner este cel mai renumit componist din timpul modern, apretiat de mulți, și tot o dată desapretiat câte încă și de mai mulți. Adepții lui nu găsesc destule cuvinte pentru a-l înalța la ceruri, ér antagoniștii își rid de el și nu voiesc să-i atribuésca nici de cum acel geniu, care singur face pe ómenii mari.

Noi nu suntem în stare de a ne pronunța nici în partea această, nici în cea laltă, atât însă putem constată, că nici un compositor n'a provocat atențiunea contimpuranilor séi, în un grad atât de mare ca Richard Wagner. El însuș era pătruns de însemnătatea, de chiamarea sa, atât de pătruns în cât la cele din urmă concepu și execută mărêța ideia de a ridica o scenă specială destinată anume și exclusivamente pentru reprezentarea operilor sale.

Nu putem da aici măcar o schiță biografică despre acest om care a avut o viață foarte bogată în lupte, parte cu victorii strălucite, parte cu pierderi amare. La cele din urmă totuș pare că rămăsese învingător și renumele său se răspândi din ce în ce mai mult.

Richard Wagner fu supranumit de antagoniștii séi, măestrul muzicii future, adepții séi primind această numire

ca un titlu de laudă și, că aceia, care nu-s în stare séu nu voiesc a gusta frumsețile muzicii lui Wagner, trebuie asemenați cu acei ómenii, care încă și în ziua de astăzi, adică în timpul drumurilor de fer, ar mai prefera călătoria cu diligența. Această asemănare, adică muzica lui Wagner: drum de fer, muzica vechilor maestrii: diligență, ne pare cam nimerită.

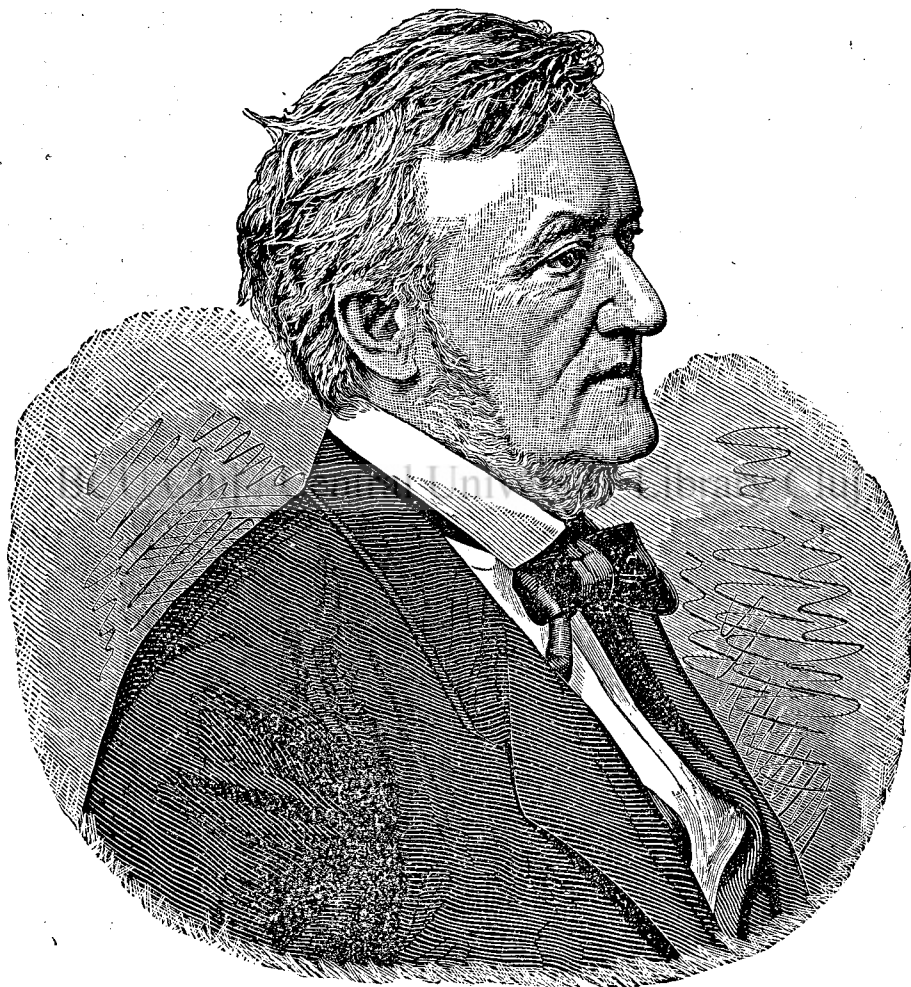
Scena clădită anume pentru operile lui Richard Wagner se află în Bayreuth. Acolo s'a reprezentat ultima lui operă, numită „Parsifal” în zilele, de la 26 Iulie până la 29 August 1882, în aceste șesșesprezece zile teatrul gigantic din Bayreuth a fost plin de șesșesprezece ori. În acel teatru încap mai mult de cât o miă cinci sute de persoane. Edificiul acesta este cu

totul diferit de celelalte teatre din lume. Cuprinde numai un parter cu bănci amfiteatrale, așa în cât fie care poate vedea și auzi bine toate de pe locul séu; pentru ca să nu supravină nici o conturbare, se temperéză lumina odată cu începutul actiunei, orchestra este plasată afund, astfel încât nu se vede nici unul dintre muzicanții ci se aude numai tonurile izvorind din jos, chiar cușca suflerului este delăturată, așa în cât privitorul are dinaintea sa imaginea scenică nealterată prin adăsurii neestetice. În anul 1862 a publicat Richard Wagner pentru prima oră această ideia, în anul 1872 se puse pétra fundamentală la acel teatru, în anul 1876 avu loc prima reprezentațiune,

așa șișul „cerc al Nibelungen” se vèdu acolo pentru prima oră, și în anul 1882 se auziră acolo pentru întâia dată sonurile insufletitoare și sguđuitoare ale muzicii din Parisfal, așa șișe un entusiast a lui Wagner. Acest maestru este german din creștet până în picere. Operile sale cuprind numai sujete germane, purcènd de la mituri (Nibelungen) merge la legende și la istorie „Tannhauser,” „Lohengrin,” „Tristan,” încheiând în evul mediu cu opul „Cântăreții de la Nurnberg.” Lăcuna ce se simțea, a implinit-o maestrul cu opera Parsifal.

Richard Wagner nu era numai compositor, ci și poet, însă poesia sa rămâne neînțeligibilă, une ori pare chiar foarte ridiculă pentru aceia, care nu înțeleg și muzica sa. Versuri în care

se repetă de nenumărate ori nisce silabe, care nici nu dau vr'un înțeles după limba modernă, séu din care se compune vr'un nume, sunt foarte dese la dènsul. Aliterațiunea o cultivéză cu predilecțiune așa în cât poesia sa cetită de un om nepreocupat face sincer șiș, impresiunea unei copilării séu apoi unei nebunii. Și în scrierile sale prosaice este foarte excentric, eu cel puțin mă simț tot de-a-una apucat ca de o sfielă, bună oră ca și față de un nebun, de câte ori am ocaziune, ca să citesc ceva, ce a scris Wagner. Să poate ca geniul séu să fi fost atât de mare, în cât noi ceșii lalți cu rațiunea de calibrul ordinar să nu fim în stare de-al urmări, fără ca să fim luați de ameteții.

RICHARD WAGNER.

Lumină și umbră sub drapel.

(După I. R. Zimmerman, trad. de I. P. Reteganul.)

(Continuare.)

„Halt! rise Halm glumele fac sublocotenentul de clasa II-a — subofițer.»

Da, de aceea are cu patru florini mai puțin. De altcum, ore n'ar fi mai bine să lăsăm astea?! Țise Fritz, cuprins de un gând repede, apoi să aproprie de măsă și scrise în pripă o epistolioră, cuprinsul căreia-lă scie deja tot ofițerul austriac, din primele vorbe:

„Iubite amice! Fi bun până la prima — — — . . . etc.

Totuș sunt curios, ce rezultat va avea această epistolă! Țise Halm, incovoiindu-se preste adresa scrisă de grabă; »Ah, bătrânului Biedermaier!

Da, el fu, înainte de a se face sublocotenent, acurat atât timp sergent, de câți ani sum eu acum ș'a putut deci economisa ceva.

D'abia fu depărtat bohemescul Johann cu biletul când se deschise ușa privind prin ea un cap de damă, frumósă ca o icónă.

„Uite, Fritz, privește! Țise Halm, sărind într'acolo drept ca lumina și sprinten ca un iepuraș, »uite aci se află și lucruri grațioase, suave!« Capul fetei dispăru la moment; Fritz însă văduse destul deja, se repede deci atare ca un căpiat și peste un minut veni în lăuntru braț de braț cu frumușica flusturatică: „Amicul meu și camaradul, sublocotenentele Halm . . . — micuța mea dóm . . . domnișóra Carolina,« Țise el cu un aer comic și strinse pe frumușica fetiță în brațele sale.

„Ahooo! aud parcă strigând pe unii din onorații lectori séu chiar din frumósele cetitóre; oho, éráș un ânger bun? Și ce e cu epistoliora roza din buzunarul pantalonului? Nu-i arde această consciință strengarului infidel?

»Nu, asta-i manieră turcésă!

Prea stimate cetitor, decă nu vei cugeta, că noi nu avem de lucru cu ideale, ci cu »Icône de pe natură,« atunci în vei cede că un ofițer tînér în puncto amoris e tot de-a-una ceva „turcesc;« eu apelez la atestatul întregului corp al ofițerilor juní între 20 și 40 ani.

Fritz a avut un noroc deosebit în casele nobile; el iubea în Clara o contesă și în Carolina — fetița camerieră — o baronesă. Pentru una a fost Fritz-Plato, pentru alta Fritz-Epicur.

Când vădu Halm pe ambií imbrătoșai, recunosc cu un tact propiu unui ofițer de gradul suprem, că ar fi timpul, de a privi pe camaradul ca »stând în serviciu« și-și apucă sabia și chipiul spre a pleca.

„Ho, amice! stai pe loc, rise Fritz, cum ne poți tu lăsa singurí.

Halm pricepu și inceptu a se scusa.

„Așa e!« Țise Fritz, »copii, haideți să ne petrecem! Ședeți, ocupați loc; vom bea punciú, decă — — — decă — — vom putea! Dară, Lina, fă-te comódă.»

»Nu pot,« șopti micuța cu o privire jumătate tachinátóre și jumătate muștrátóre.

„Oho! Cine te póte opri de a sta cu sublocotenentul Fritz la un pahar de punciú?« Țise amantul cu un pathos comic.

»Stăpána mea.»

»Cum ai Țis numai: stăpána mea? Hm, aci zace ceva sens! Dară sublocotenentele nu e tot de-a-una domnul séu propriu?! Apoi — én se-mí spuní, dragă, ce vrea stăpána ta?

»Ea voesce se-i procur ceva, și de loc să mă reintorc acasă; ađi e soirée mare la noi.

»Cum, bătrána ta věduvă și afară de aceea, avara baronesă — dá o soirée?« Parcă nu pot crede!

»Ah, nu, eu uitai a-ți spune că de erí am o stăpána nouă.»

»Pe cine scumpa mea?« întrebă Fritz, luând o cerusă spre a-și nota noua adresă, cum se întembla astorfel de amoređi.

»Un consângén de a baronesei, contele Torron?« Cont Dra Mareșalul campestru? întrebă Fritz fără resuflare.

Acela. Și aceea o sciu că tu ađi esci invitat la soirée și-ți poftesc petrecere bună; — — juna — — — contesa e — — — atât de frumósă! Șopti Lina și se găti de ducă.

„Ea e un ânger!« Țise insufletit lungul Halm, precând camaradul séu sărută de ducă pre cameriera și o petrecu cu câteva mine indestulítóre.

»Frumos present! îngână Fritz, reintorcându-se în odaiă, două sub un acoperemént — dómna și servitórea, asta va lua o fine rușinósă.»

În odaiă află pe Halm perdut în gândiri adânci și im-prăsciind la oftări gigantice »Uff! făcu sécul stegar, Hm!, Hm, Uff! și-și căută într'aceste cea mai bună din țigările ce le poseda.

»Bravo! Acum incepte acesta! Uff, Uff! . . . O faci tu acesta de desperații, orí numai de petrecere? — orí dóră imiteđi . . . moda?

»Amice acesta e supérarea, grigea!«

»În adevér? Ai mâncat prea mult, orí ești — — — a — moresat?

»Amorezat, numai Dđeu mă scie, fără sémă amorezat. Chiar voiam a ți-o spune înainte de asta, dar uitai cu mâncarea; — — — și acum 'mí e plin éráși sufletul de acel gând.»

»Breh amice! Mai întâi 'ți jăcea iubirea în stomac și acum, după ce mâncași boeresce, se retrase ér în suflet; — nimic mai simplu de cât asta!«

Tací. — Cum poți tu să vorbești astfel despre simțămintele cele mai sante!?

»Pardon! n'oi mă face-o; — se-mí spui însă care simțămént e la tine mai sânt — acela al amorului orí acela al — mâncărei?

»Fritz, nu mă mânia!« Țise Halm fără voiă și voi să se scóle.

În acest moment intră Johann, puse o epistolioră pe măsă și Țise: Raportez cu supunere, dl sublocotenent Biedermaier Țise, că vă poftesc placaciune bună.»

»Nu placaciune, bohem căpătinos, ci plecaciune! E bine Ț Care oficier nu-și revócă în memoriă simțăméntul doreros, cu care el cumpănea, apăsa și întorcea în mâni cu

prinsul plicului, înaintea de a-i rupe sigilul? Cât de atent se examinează grosimea și greutatea epistoliorei, o ține înaintea luminii și mormăia.

Hm! Dacă a scris el pe o cartă mică, nu poate fi epistolă așa grosă — — de alt cum, cine scie? — — dar de ce se nu-mi trimite . . . ? el are! — — — Drace! dacă — — — ah, eu cred totuși — — se vedem, asta e mai bine! Și cât de voios nu strigă, dacă, vin continu bancnote la iveală: NÓ, așa dară! le avem! De ce atâta infășurare? Cu câtă furiă inse se arde epistola la un corn dacă nu conține decât: 'Mă pare rău s. a. m. d.!

Există pentru fii subalterni a lui Marte afară de științele combinării resbelului încă o știință cu mult mai ponderosă și mai amplă, care intrunesc în sine în părți egale diplomația și finanța. Ea se manifestă mai mult în schimbarea de note séu și în notele de schimb a subalternului cu Jidovi și Creștini, și ea singura-i, carea face posibil subalternului, de a-și păstra viața destul de lung, spre a putea mori într-o bună ziua pentru patriă. —

În viața comună se ține această știință scutitoare de viață »poffologia« séu »pumpistică« — în lista de conduită se numește altcum.

»Bravo, loialule Biedermaier! țise Fritz, când, după lunga examinare desfăcu epistola și scose la iveală o bancnotă de dece, bravo! Tu ești de altcum mai mult »Maier« ca bieder, dar astăzi te ai rătat totuși pre calea virtuții!»

»Ce scrie el?« întrebă Halm, uitând pre un moment de grigia iubirei?

Etă, esenția întregului: »numai la prima nesmintit!« Și această trebuie să se și întempe, altcum bătrânul începe pretotindenea, acasă, pre stradă, ba chiar și pre câmpul de exercițiu, a-ți a duce aminte în fuga mare: »Mă, nu mă uita — am lipsă!

»Da și pe lângă acea și are »ciuful« cinci mii de floreni bani păstrați!« se infocă Halm.

»Acurat, și e oglinda, ce ni-o ține colonelul pururea înainte. Șci: »Nu pricep de loc, cum de voi nu reești, precând dlu sublocotenente Biedermaier poate trăi fără datorii ha din contră poate pune ceva la o parte!« Și de-i să face sficioasă observare, că Biedermaier fu vro douăzeci ani sergent comandant și prin acea dobândi un întreg »Savoir vivre« propriu, mult de țice colonelul: Chiar asta e, de unde poți lua esemplu!« — Aci trebuie apoi să se finescă.

»Uff!« oftă Halm, căruia ér-i veniră grigile.

»Erăși?« rise Fritz; na, scii ce — tu primesci jumătate din acestidece floreni cu condiția să-ți ved odată dispărând lamentările amorului.

»Inse eu nu pricep de ce se nu pot avea cinci fiorini și puțină grigiă tot odată!«

»Hm așa e, și tu poți avea odată drept; stă liber fiecui a posedea cinci floreni și ceva grigi tot odată. Inse tu începi a mă interesa; — povestește-mă și mie durerea ta. Așa dară tu ești amoresat, se o luăm de basă; acum mai departe!

»Da, despre acesta se tracteză chiar, despre »mai departe!«

»Așa dar, încă nimica mărturisiri, declarări, jurăminte, sărutări?«

»Nimic, nimic, chiar nimic! Nici acea nu o sciu, decât ea cumva m'ar voi!«

»Așa! Asta e trist! — Te pot întreba inse, ore cine ar fi nenoro . . . neasemăneră?

Halm tăcu nițel, ca și când s'ar fi temut să nu i-se profaneze secretul prin împărțare, după acea scose o hârtie fină, împăturată în notiță și vorbi cu o certă ceremonie: Fritz, mi-am propus, a face ați un pas decisiv; acesta poesi-ora voiu a i-o preda ei astăzi — — — apoi fie, ce va fi. Eu scii că tu faci poesi frumose; de acea voiu se-ți aud opiniunea ta asupra primei încercări, ce am versificat'o eu acum.

Cu un ris original luă Fritz foia parfumată și ceti tare: La Clara! . . . oh! acesta e plănuită în fine chiar pentru tinera noastră contesă?«

Halm privi melancolic și Fritz continuă după un moment de tăcere.

Când phöbus la ost se scölă

Numai pe tin te zăresc

Drace, acesta e o iconă teribilă! se vede bine cum se scölă sórele șomnuroși și par că-i veți părându-i ósele.

Dar cum era să încep, altcum nu am nimerit, ori cât mi-am frământat creeri!«

»Ah, acesta ar fi prea-prea, prea păsăresce! De altcum pentru un corp așa gros, așa greu cum e sórele, mai bine era se țici: Când phöbus la ost — — — la ost — — — se ivesce, ori răsare, ori — ori — ori — dar se veđ mai departe:

Er când la vest se coböră

Clara, pre tin te zăresc.

»Hm, hm! förte caracteristic. Se espune acurat cum sórele de multe călătorii obosit se coböră la vest. Se nu te superi, decumva ironizez nițel, acesta-i arta mea.«

Când, ah, ceriul țerei mele

Argințit străluce

Prin miile de stele

Căruțul lunei fuge: — —

Prea bine! Ci aci numai atâta e de dorit, ca miile de stele se nu pață vr'o stricăciune din partea carului fugător, — mai bine se-i facă loc!

Atunci suspin teribil

În somnul meu cel dulce

De ce sum un copil

De ce sum eu un muce?

»Mulțam de complimente Fritz! Strigă Halm mănios.

»Ce ai? rise Fritz. Ah, pardon, ceti prea iute, acolo e:

De ce nu sum un duce?

»Ce voiesce ultima strofă nu sciu; poți scii înainte de tóte că un copil nu poate avea o soldă de 36 fl. pe lună, și de o are cineva, simțindu-se copil, atunci de bună sémă numai după intern e, și cei ce i-au dat'o, îndată ce ar scii că el se recunósce de atare, ar da-o altuia, care se fie bărbat. Și afară de acea, inima unei fete sănătósă ar țice: la dr. . . ce-mi pasă mie decât amoresul meu are sänge roșu, vênét, violet, ori altfel, numai se-mi placă, deci, de ce lamentarea; De ce nu sum un duce?

»Ducă dr. . . tot lucrul, țise Halm, sfârticând foita în mi de bucățele și aruncându-le pre feréstră afară — oftând.

»Așa, crede-mă amice că förte arare ori aduce ceva noroc un vers — reu! Bațiunea omorită și picidorele versului

aruncate care-n cătrău, strigă răsbunare cătră ceriu, și vor primi-o. Cugetă numai, de versiflcai ceva ca: „Morariul și fiul său, poteai tu trece cu inima liniștită pre dinaintea casei smintiților?»

»Dar apoi tu de ce scrii versuri? întrebă Halm cu mânia.

„Curat numai de a mă disciplina pre mine, când am comis undeva alta prostie.«

»Dar tu scrii foarte multe versuri — trebuie deci că și și comiți multe nerozii.«

»Acéstă încă fu o vorbă nimerită, scumpul meu amic! țise Fritz riđend și căđu pre grumađal tristului său camarad.

»Măi, scii ce? țise Halm răđimat de umărul riđitoriului seu amic. Tu ai o mulțime de versuri de amor — dă-mi mie unul conveniabil.

Bucuros! Voesci acela „la Rozetta,“ orî acela „la Nanetta? Ambele sunt cele mai puțin defectuöse.

„Ah, acele nu convin; aci e pretotundinea ritmul in „etta“ și mie-mi trebuie unul care se convină cu Clara.«

„O dómne, déră acéstă-i foarte ușor; tu ia! „Clara ca diminutiv și țici — Clarinetta.

„De altcum,“ țise Fritz riđind, când vėđu grimazurile lui Halm, „de altcum trebuie să-ți spun curat, că Clara mi-a cetit mai tóte versurile mele; eu le am dus adecă la cererea lui Sander in villă. Numai unul am, pe care ea nu l'a cetit, din causă că abia-s câteva țile de când l'am alcătuit«

»Să-l vėđ.«

»Aștéptă, trebuie mai întâiu să chiemăm pre unul, pre care-l privesce — — — Johann!«

»Ce are el aici?« Intrebă Halm, pre când feciorul sta gata de a primi ordinul.

»Cetesce numai tare — — — vei vedea« — rise Fritz.

„Mi inchipuesc că aci ér e o șagă la mijloc! Na, așadar:“

Nu sum nici prinț nici milionar

N'am banl, moșil, asil;

Dar totuși 'sū brav militar

Și serv de ofițir.

Bravo! Ha, ha, ha! se inholbă Johann.

Johann factice făcu ochi mari, sta înmărmurit de fericire, gândeai că-i mire chiar. El privi cu zimbire nedescriptibilă pre domnul său și miji din ochi ca și când ar fi voit să țică:

»O Pani Leitnant, was i schon.

Eu n'am mirosat petroleu

Nice m'am uns cu Crém

Totuși 'sū tare meteleu

Și ce-i mai mult? — 'sū Böhm!

Ți e destul simplul de mine —

Fetiță, fi a mea!

Și hai (când 'sū singur) la mine

Spre a ne cununa.

Halm ceti cu serioșitate până-n fine și privi apoi pe serv cu un ris hohotitor, a cărui întręga față era un zimbet, de la o urechiă până la cea laltă.

„Nu, țise Halm, acéstă totuși e prea mult! Așa dară nici servul țeu nu e sigur de maliția ta?

„Maliția? dar fi bun! — — Johann, ce a țis Marianca ta aseră când i-ai dat versul?

Pani Leutnant, a țis: din tóte, acesta e cel mai frumos cântec, care-l vėđui in viėtă, cu deosebire jumėtatea a doua din cântec, esci un bun Bohem!« țise ea.

»Veđi! triumfă Fritz, versurile conțin mult bine căci Johann (de și el — între noi fie țis — nu scie nimic scie nemțesce) trebui să fie espicătorul și de acea Marianca 'lă va iubi indoit ca până acum și-l va adora ca pre un geniu. —

— E bine, Johann; mergi in pace și — — — — învață nemțesce.

Serata și ródele ei.

Serata la locotinentele mareșal campeștru contele Torron e o „Serată dansantă; bėtrănul fu cândva un bun jucător, ba potem țice — jucător mare, și de óre-ce acum nu mai potea joca, voia ca barem, să fie comandant.

Onorabilul cetitor 'mî va erta lesne numărarea și descrierea apartemintelor și a toaletelor; a cetit de sigur destule de aceștea in foiletóne și in foile nóstre beletristice, in așa numitele „Eveneminte“ 'sū tractate atât de intuitiv, anatomic și acurat, in cât nici atăta nu e in dubiu decă la un bal „splendid“ solul dr. . . . lui strănutat'a de cincî orî de șese orî, orî chiar decă mult stimata damă N mai tare a asudat decăt amabila și pread . . . domnișórá F.

In sala de dans domnesce o mișcare deștéptă, liberă, acolo să mișcă junimea — jócă, glumesc și se bufnesc la răpitorul sunet al musicéi.

Maioritatea óșpeților pórtă nume prea nobile; ici și colea să află totuși și câte unul foarte popular.

Dintre cei din urmă au ajuns mai de o dată la óre-care valóre doi inși, adecă Sander și Fritz. Relațiunile primului cu familia comtelui aduseră la mulți sfărimare de creeri, in-trebări șoptite și respunsuri mai neauđibil de line. Ultimul însă sciu să-și căștigel insufletitoriul interes al damelor și admirarea — séu chiar puțină invidie a domnilor prin jocurile-i maestreite, eleganța naturală a aparinței sale, precum și prin coresponđătórea și nimerita predare in petrecere.

Cine e acel locotinent glumeț Fritz, care cuceresce tóte privirile, la care privesce baronésa R. mai de o oră? Cum vine d-l acesta, „nu sciu de unde“ și „nu sciu cum“ la așa elegante tournure și la astfel de maniere destinse? Și — la dr. . . . cum cutéză a joca mai tot al doilea joc cu mărăgăritariul societăței, cu divina comtesă Torron? „Eu nu voiu de altcum a afirma, că acestui Fritz i-aș presupune ceva succes; dar totuși, tótă preșența lui are ceva . . . „nu sciu cum se-i țic“ pentru mine. Ce țici la aceste Scheinburg?“ Așa țise incet vecinul său căpitanul de armată Ottokar baron de Olm, un june prea curtenet, cu rėdicata față pfilistică, de o statură gigantică, care singur gărăgăuni-i posede, pentru de a voi se trecă de cel mai incarnat aristocrat.

Intrebatul, un căpitan tinér de la cavaleriă, cu trăsuri fine însă cevași cam trecute, chiar urmărea cu priviri invăpăiate pe frumoșă și maestósa Clara, care joca cu Fritz, și, fără de a-și întórce ochii, respunse, cu o nepăsare fățărită: „Hm! După tóte, câte le vėđ, nu ar fi vina comtesei, decă ea încă mâne nu s'ar numi madame Fritz.“

„Trásnete! Ce țisesi?“ urmă Olm, aruncându-și „zwickeril“ de pe nas și urmări cu sănătóșul său ochiu pre părechia jucătóriă. „Ventre de biche,“ mormăi el apoi, jumėtate insufletit, jumėtate amărit, „Scheinburg, așa cugeti tu, că „mărăgăritariul“ nostru și-a aflat pescariul? Pahi! Ea 'și petrece bine cu el, atăta-i tot! — — — — Ma foi, el jócă cu o

siguranță admirabilă, el vorbește bine și — — — te rog, privește, cum conduce el acum pre comtesă la locul ei: el nu face nimic, ca și când în totă viața ar fi jucat numai cu princesese? Nică vorbă de acel anumit etonnement, care civililor...»

»Etonnement! Acela ar trebui să fie un adevărat ofițer nefericit, care în timpul de acum încă și preste acea ar mai deveni confuz, că o contesă s'ar putea amoresa de el! Dute, dute, — așa ceva s'a întâmplat de multe ori!»

„Iubite conte Scheinburg, ți se dă în acest moment baronésa R, o văduvă tină — cochetă; și decă contele se plecă galant spre ea, întrebă, jucându-se nepăsătoare cu eventualul: spune-mi, conte, cunoscî d-ta pre tinărul sublocotenente, care jică tot cu contesa Torron?»

»Numai numele i-l știu, stimată baronésă; — i-l chiamă Fritz.»

»Fritz?»

„Spre servire, Fritz.»

»El se vede a fi un jucător escelent,» ți se dă baronésa cu o privire espresă, și plecându-se grațios șopti: Iți mulțămesc, iubite conte!»

»Hm! mormăi Scheinburg depărtându-se, acesta atâta însemnă ca: »Recomandă totuși retrasei văduve pre acest Fritz frumos, athletic.» Bravo, frumoasă baronésă, vei fi servită, d-ta vei fi un bun trumpf în jocul meu!»

Cinci minute după aceea ședea Fritz lângă frumoasa văduvă glumind și rișind, un joc de vorbe plin de spirit, o glumă alunga pe alta, și când își aruncă el privirea în ochii ei cei negrii, vedea în ei o mare clocotindă, undulă de dorințe și promisiuni.

În principiu nu era de temut, că el 'și va pierde inima la baronésa, căci acea era deja intrăgă a „bunului inger” Clara; — e totuși un secret public, că ofițerii tineri recunosc în cultul iubirei numai o Deia, pre lângă acesta însă grații, nymphe, ingeri nearipați și chiar bacchantine desfrânate o mulțime și decă de acea, prea practicul comte, în ast-fel de lucruri, nu avu chiar nedreptate, când prin baronésa spera un „trumpf” în jocul intrigei.

Contele fu jelos cu intriga contra lui Fritz; căci el în adevăr iubia pe Clara și trebuia să fie precaut la acea, spre a ajuta totalei lui ruine a planurilor lui Fritz relative la Clara, dându-i o partidă avută. Unde convin două motive atât de potințe, să grăbesc energic spre proces.

Sander se mulțami a fi admiratorul tuturor grațiilor coadunate aci, căci recomandarea lui în bal nu se făcuse încă. El fu urmărit cu priviri amicabile de ambii amoroși din joc, a căror secret de mult i era clar. Pe lângă acesta însă-l preocupau nesce cugete morose, dorerose, cari deja de câteva zile-i ingreunau sufletul. El aușise adecă, la eșirea din sala de concert, fără de a voi, următorul dialog:

..... fiul lui ții tu?»

„Da, prea firește, fiul lui. Nu-ți aducă aminte, că înainte de asta cu 22, 23 ani era un secret public: că căpitanul Sander a fost omorît în duel de contele Torron, maiorul acelui regiment. Faima nu mința atunci, când relațiunile contelui cu muerea fostului amic o accentua ca cauza duelului — — — a fost o istorie tristă, tristă, dară, de cumva nu

pot escusa pe contele, atunci trebuie că atragerea lui mai târă cătră mamă și prunc — — — — — Aci fu Sander îndepărtat de vorbitor prin mulțimea ce se imbulzea, avu însă timp de a cunoște, că ambii fură oameni bătrâni și după aparința, aparțineau societății alese.

Aci recunosc de o dată pînătre ospetii mai bătrâni erăși pe acela, care dăduse acea declarațiune teribilă, și credu a observa, că ochii aceluia de multe ori îl scrutau cu interes. În inima lui cocea o ură setosă contra acestui om atât de venerabil la aparința, precum și contra contelui Torron, care de la mēsa de joc i zimbă cu bunăvoință și pe care până aci-l iubise ca pe un tată. De abia-i succese a-și stăpâni mânia; la urechiă-și par că-i suna numai vorba »bastard,» la inimă-l ardea vorba »bastard» — el voi decă să afle adevărul.

Decă ar fi putut el privi în inima contelui, acolo ar fi cetit el de sigur cât de bucuros l'ar fi numit acesta „fiu propriu” înaintea lumii întregi, cum însă nu afla curaj a spune copilului peccatelor sale: „Eu sum tatăl tău; eu sum acela, care am nefericit pe mama ta și am omorît pe bărbatul ei. De multe ori era bătrînul aproape, de a-i vesti tôte; dar tot deuna se reținu — era prea mult pentru gura, ce ar fi trebuit să le spună, și pentru urechia, ce trebuia să le asculte!

Acum se scolă contele și înaintă cătră îngânduratul. »Exelență,» ți se dă Sander cu o privire posomorită cătră mēsa, unde sus ți se dă domn joca piquet, „Exelență, binevoivei să-mi spună, cine e domnul acela, care-mi pare a-mi oferi un interes deosebit?»

Preste trăsurile contelui sboră un nor și răspunde trăgănat: Acesta e generalul în pensiune de Sparring, un vechi camarad din regimentul N. de Infanterie.

„Ah, atunci de sigur a cunoscut și pe tata,» ți se dă Sander cu o privire scânteitoare de emoționat.

»De sigur el — a — cunoscut — pe — — pe — — tatăl d-tale, gângăni contele îngălbînind. „Inse, ce-ți e domniei tale? Nu te afli bine? întrebă el, precând prin corpul junelui trecu un tremur teribil.

Sander se îmbărbătă și răspunde aspru: Exelenție, te rog la un cuvânt între patru ochi.

»Bucuros, răspunde bătrînul conte cu vócea môle, luă brațul mișcatului fiu, și ambii părăsiră odaia. Plin de interes i privi bătrînul general Sparring și morăi: În fine, vechiul meu amic, 'ți vei liniști inima și vei avea un fiu.

»Quinte major — — — patru spre deuce dame — — — intrerupse neinduplecaverul contrariu cu privirea jumătate com-pătimitore jumătate voiósă.

Pe când Fritz și Stamm goliau paharul plăcerii jocului până la ultima picătură de sudore, pe când chiar contele Scheinburg uită p'un minut cât de greu 'l apasă detoriile și sărea ca un țințar, pe când în fine Otokar de Olm 'și liniști inima peste ceva »societă mestecată,» și de alt cum cu o ținută superbă, dar totuși juca mulțamit, — scurt, pe când toți se bucurau, Halm rătăcesce desperat prin cabinetele laterali, oftând după banii ce-i vedea circulând pe mēsa de joc, golesce colo suspinând câteva pahare de orangeadă și îndopă, cu ochii lăcrumați alt undeva cinci până 'n șese pesmeți. Halm se simți aji chiar din inimă ticălos. De altcum porta o hasma

albă ca néua și mânuși nemaculate, dar toate aceste nu-i putură da curaj, spre a cere pe Clara bare'mi la o tură. Indesert se porecea el pe sineși de »mișel,« ,fricos,« de altcum i cresce inima și-i aluneca lungile picioare la un refugiu desperat până la cinci pași de la dorita; atunci însă comandând atât de puternic și categoric: retragete cu grăbire, și lungile lui picioare urmau comandai. Indesert i aruncă Fritz priviri incurăgiătore, in dar i șoptea Stamm ocașionalminte in urechiă.

Măi, nu înțeleg pentru ce tu in tot momântul te repești in salon ca un năuc și apoi de loc o tulesci prin ușa cea mai de aprópe? Vrei póte a nărođi damele prin aceea, ori că ești un — nebun? Séu rămăi de tot nevăđut, séu jócă, cum se pretinde de la un cavaler trufaș, vioiú. »Dar amice,« raspundea Halm in atari imprejurări, »voiú joca, mă duc de loc, eu — eu — — indată — — — și ér să posta la ușa cea mai de aprópe de ęece ori pe órá.

»Acesta e un domn comic! șopti o fetiță suavă de general, sororei sale mai mari. Acesta, sosită mai in aceea clasă bătrână, in carea se ęice: Aut — — — — pe cel mai bun aut nihil!« critica tot, ce nu era eșit de la ea, și respunse atingător: comic! Eu nu aflu chiar nimica comic in aceea, când domni arată ó rea educațiune!« Sermana! Ađi, spre nenorocirea jucătorelor, sunt mai multe cu dóue de cât jucători, și intre cele ce steteau mereu pe scaun se observa de regulă — ea. Indesert se scula câte o dată gata de jertfă — când era provocata suava sa soră — că »reava educațiune« și bunul gust al jucătorilor au triumfat tot déuna și ea trebui

érăși se ședă, riđend de neînțelegere, ér cu internul clocotind de mâniă. Ea și-a propus și ađi, ca și de multe ori de mai mulți ani, a desprețui pe toți bărbații (afară de papa) și a nu da auđ declarațiunilor de amor, ce — de bună sémă nici nu-i se făceau.

Halm e nemăngăiat! El se infuriă grozav căci nu are a mână un vers ori așa ceva scrisóre, dar totuși constata el insuși, că și se aibă, cu greu ar poté-o preda.

Când fu el singur cu Clara in vilă câteva minute, alungă chiar el insuși ocașionea și remase mut, până veni o a treia persónă; ađi i-l sparia érăși mulțimea ómenilor, de cari se credea spionat pretotindenea, și veni in fine la convingerea, că pentru amor nu este alt mijloc înțelegibil și practic, decât schimbarea epistólelor cu ajutoriul unei a treia persónă. Spre scopul acela trebui se căștigue încă mâne pe Fritz, care, după toate combinațiunile, nu se pré teme de Clara.

»Sêrmame Halm! Tu nu vęđuși, cum chiar la primul vals purcese din mâna amicului têu o epistolioră de minune mică, in mâna amorezei tale, nu, sêrmame june, in mâna amorezei sale Clara! Tu nu vęđuși, cum ascunse ea prețioșa epistolioră chiar in paradisul ei, despre care odată un poet romanțier a cântat cu ton tremurător:

Cum a ceriului resplată
Dulce și-ncântătoare
Ar depinde del' o fétă
— Așa a ei sînișore.

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vênătórea.

— Novelă originală de Ión Broju. —

(Fine.)

Din ce in ce ne apropiarăm tot mai tare de orășel și de povestit povestiam tot numai despre Florica.

Florica ęise Alexandru — nici un nume nu i se potrvia așa de bine, ca pe care 'l are. In adevér Florica e flóre din grădină, nu numai că e frumósă, dar cum a-ți vęđut e harnică și încărcată cu tot felul de fericiri.

Vai! cum o compătimiam, când ne spunea badea Nicolae prin câte a avut să trecă ea, cât de mult a trebuit ea să sufere. Dar de. D-đeu n'a lăsat-o și omul se cunoșce pe dinafară, ce póte și ce este.

Ați vęđut cât de bine stau hainele cele curate pe trupul ei mlădios. O iie curată și impistrițată cu tot felul de pui de arniciu roșu séu de pěr móle.

In ciupagul cel frumos al iiei, se póte aręta hărnicia și măiestria cea mare a Floricei. Fie-care impunsătură de ac e la locul séu, nici una mai mult, nici una mai puțin, ci numai câte trebuiau, pentru ca să 'lă facă să fie mai frumos.

Din ciupag duce in jos până pe umer pui inchiși, ér pe umér se rămuresc apoi limba micușelului și d'aici până la in-creșitura cea măestrită ochiul porumbelului. O cingătóre frumósă de lână, apoi ce crătință frumósă! Firicelele de sêrmă șerpuiiau selipind printre cele de arniciu.

Cât va fi trebuit să-și bată mîntea?

De câte ori n'a fi gândit ea la Gheorghită, și de câte ori n'a fi oftat până ce a făcut-o. Aș fi voit să fiu lingă ea, să-i ajut la urzit și să-i dau firicelele cele subțiri de păr prin dintșori cei gingași de spată. Cum aș fi voit să-o ascult cum cânta, când o puse in resboiu și când incepu să-o țesă.

Ascultați și cât era ea de frumósă, cu toate că ați vęđut-o ca și mine.

„Frumos odor e Flori... , inaltă-i e făptura
Sub genele-i umbróse, doi ochi lucesc ca mura,
Și pěrul ei de aur in creșuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde de caier de mătasă.
Ér când pe sub altița cămeșii infirată
Zăresce la lumină doi crini eșiți din undă
Doi pui in neastêmpêr de lebedă rotundă
Răpit de dor, el cade pe gânduri, câte un an.“

Când isprăvi Alexandru vorba ne pomenirăm acasă și după ce ne descărcarăm vênatul ne pusem, să vedem ce mai e nou prin lume...

* * *

Era prin Mesăliariu. Creștiniú luară parte la serbătórea sfântului Ilie demult, dar cu toate acestea tunetul durduia încă grozav, după ce treceau câte doue ęile tare călduróse.

Nu se făcuse încă ęiuă bine, cocoșul nu cântase încă cântecul séu de rost cucurigul... și Radu era in picioare. El

incepu, ca să se gate de vânătoare. Luă ca la vr'o patruzeci de patrone, apoi cuțitul și revolverul, ce-l primise ca dar de la moșul său, care încă era vânător mare, își mai luă încă sacul de vânătoare și plecaram la munte, după ce-și aședă și péna de uliu 'n pâlărie.*

Dorile se apropiiau și dimineța le urma cu pași repezi. Ea ne sculă din somnul cel lin ce ne coprinsese și noi acum pășiam cu curagiu próspet cătră munte.

Fie-care flóre nouă, care atârna fiind încărcată de picături de rouă, ne cauza bucurie mare.

Cocoșii din tóte satele de prin prejur, după ce băteau din aripi, cu un cucurigul puternic se chiamau unul pe altul cu curagiu la luptă dréptă.

Tinără și se ridica incet cu mărire și tóte erau vesele, pentru-ca să ne inveselescă.

Mergem astfel in marș soldătesc, căci voirăm să ajungem până pe înserate măcar la pótele Surului.

Dar... bine dice dicala, că omul propune și D-đeu dispune. Să vede tréba, că am plecat și noi ca Jidovii intr'o și de Sâmbătă.

Abia merserăm ca vr'o trei césuri, și étă ajungem pe drum nisce ómeni, a căror rasă să vede, că să trage din țerile călduróse ale Africei.

Bordeiul întreg se afla pe câte o căruță stricată, hodorogită și cu doue róte séu pe câte un cal pintenog, schiop și cu feréstră la ochiu.

Copii de bogdéproste stau intinși ca bróscele in cărca mamei lor. Alți erau infundați dimpreună cu câte doi séu trei căței in câte o deségă, prin a cărei găuri bonțocăniau piciórele puilor de bogdéproste ori codițele cele stufóse ale cățăilor.

Sus, sus tocmai in vârș pe cal era legată câte o fetișóră despletită, care ține intr'un șurț găurit câte trei pâna in patru pisici, cari póte ca să admire și frumsețea naturei își scoteau fără voie capetile lor prin șurțul cel găurit din care se siruiau apoi sdrențele.

Calul încărcat urma câte un om mai bătrân cu barba sură și albă, care-l conducea de căpéstru. Tot acel om păr-lit de sóre mai avea in spinare câte una séu doue căldări mari, ér pe mână purta câte o vécă de ciur. Câte un copil gol cu pâlăria tată-séu și cu câte o cărje de alun ascuțită la cap imboldia calul, ca să mișce mai tare. —

In urmă copii și copile mari și mici se sbenguiau in cămeșile lor rupte și conduceau între ei câte patru séu cincî rimători, cari abia putéu merge de grași și din cari avéu de gând să facă drači spânzurați.

Ceata cea mai de pe urmă o formau țigancele. Cu spoi-toriul in mâna stângă cu țechierea și cu cărțile de noroc in mâna dréptă, parte încălțate cu cisme roși de capră, parte desculțe inaintau incet prin prav, ér ghiocul le sta acățat de curea inainte.

Tóte cetele le conducea apoi voivodul acelei grupe. El avea o curea lată după cap și cu fală arăta pajura cea galbină trecătorilor.

Vai, că mândru și sumét mai mergea. Numai singur călare pe calul séu cu feréstră séu pe asinul cel trândav și cu un biciu ca un șarpe in mâna dréptă.

Din când in când mai arunca in urmă câte o privire

inorată și desprețuitoare asupra celor, ce-l urmau și le mai da câte un »delo-delo-bach.«

Cei cari 'l urmau se alipiau unul lângă altul își dedéu bolduri, apoi ca și cum l'ar desprețui diceau incet ,dic numai la ceaură moh« dar tot déuna când se apropiiau de el trebuiau să-și ea pâlăriile din cap și să dice ,la șirachi« séu »la druboito moh siraió« după cum era diminéță séu séră, căci décă nu îi mészura cu șerpele din mână. —

Sórele își trimisese deja rațele sale și acum erau așa de puternice in cât se jucau pe fețele lor și se încercau să le facă mai negre de cum erau.

Chiar cel din fundul cortului, era negru ca péna corbului. —

Abia ne dăriră și o haită de pui de bogdaproste ne eșiră inainte, ne incunjurară și unii incepură a se da d'a róta alții a face câte și mai câte figurî, iar noi furăm siliți să-le aruncăm câte o groșiță. —

Cum simțiră țigancele că suntem tarî la pungă, se apropiară de noi, incepură cu cărțile, cu ghiocul și deși ne grăbiam trebuiară vrénd ne vrénd să le lăsăm in pace. Alta i-ți da de noroc. Alta i-ți spunea că ai o mirésă

Inaltă, sprâncenată
Frumósă și drăgăstósă-

Numai atunci ne puturăm curăți de ele, când incepură a se certa una cu alta, și a se lovi cu spoițorele in cap, după ce Alexandru le asvêlia câte o groșiță prin prav.

* * *

Era pe la un-spre-dece óre 'naintea amedii și noi trecurăm Oltul și ne aflam in păduricea Sâmbetei, o adevérată și frumósă dumbrăvióră.

In mijlocul ei se aflau mai multe mese de brad. Ea este cuadrată. Din fie care colț serpueszce o cărare cătră mijlocul ei, unde se mai află și un isvor limpede ca cristalul și rece ca ghiața de la bobotéză.

Cum veđi amice trecurăm din ,Ardél« 'n Țera Oltului. Brađi 'naltî și urieși se ridicau tot unul ca unul lăsând să atârne a lene crăngile, ce erau încărcate cu ghinduri. Bunătatea și mărimea lui D-đeu.

O simțire poetică te cuprindea la priveliscea acésta incântátore, vedénd numai verdéță și frumsețe. Acestea ne incântau inima și ne desfătau sufletul. —

Mulți ómeni din apropiere, Români din țera Oltului, veniră să prândiască aici. Aici ne hotărărăm să mănecăm și noi. Pământul ne intindea un covor plin de verdéță și de florî, iar noi ne ospătarăm.

Pe la trei óre pășirăm cu curaj nou spre Drăguși. —

Micile riuri 'ncunjurate de arini și de sălcî râmurose, șerpuiau cu sgomot mărișor ținutul. —

Fie-care riuleț, ori cât de mic forma o vâlcea frumósă de livade, ce era de améndouă părțile mărginită cu câmpuri bogate in bucate de tot soiul, iar pe noi ne fermecau acestea din ce in ce tot mai tare.

Când 'ntrarăm intr'aceste sate, ce să veđi? Jocuri preste jocuri, petreceri peste petreceri. Frumóse, fórte frumóse jocuri allarăm și p'acia amice.

Cimpoierii și lăutarii se întreceau cãntând, pe când tot

Romanul mic și mare, tînăr și bătrîn mișcau călcăiele. Și ei strigau, dar nu cu așa tact ca prin Ardeal și mai rar.

Măi bădițo Ardelene
Vin de iubește Oltene;
Ca să dăm mâna de frați
C'amêndoi suntem fărtați.

Acum începură o horă mare, dar apoi horă, și fie care tînăr striga:

Dragi'mi-s copilele
Ca véra coprinelê,
Dar' mai dragi fetițele
Când le cresc fițuțele
Ca la mei cornițele.

Noi trebuirăm să admirăm tôte acestea. Sufletul nostru era mare, iar noi eram mândri peste măsură, vîdînd petrecerile frumoșe și nevinovate românești, așa e. „Mult trăești multe veți, mult umbli mai multe veți!

De ore ce se apropia sara și ca să ajungem până la Surul era încă mult, ne hotărîrăm să ne urcăm pe vîrfurile din apropiere și să petrecem acolo o noapte, căci audisem, că decă voim să vînăm e destul vînat și prin apropiere.

În amurgul sării eram pe unul din piscurile munților Făgărașului și aici ne hotărîrăm să rămînem peste noapte. — Abia ne aședarăm jos și audirăm mierla sărînd de la o tufă la alta, ér frunzele cele uscate fășînd pe désupra. Sórele strălucitor să afundase 'n mare și lăsase în urmă-i numai o haină purpurie.

Tôte cântărețele obosite de peste di, veniau și se aședau între rămuri séu se puneau pe cuiburi și cu ciocul sgulit 'n pene, cu aripele întinse peste nevinovații puișori rămîneau până dimineța. —

Câte o dată i-ți trecea fiori, audînd țipetul infiorător al gaei, și bubuiturile ciocănitórelor, căroră le răspundea într'o prăpastie primejdiosă pupăda cu glasul ei monoton.

Lătrăturile neinterupte a le dulăilor de la stîni, apoi câte un urlat mai puternic i-ți aduce aminte să pipăești pușca însă adormirăm între doinele frumoșe, ce le trăgea din fluier mai la vale un pécurar, care mergea póte cu oile în porneală. Când te deșteptai vr'odată din dulcele și linul somn, era chiar linișce deplină, numai priveghitóra i-și mai încerca frumosul ei vers, la care îi răspundea dintr'o tufă stufosă sturțul cu glasul lui asemenea drăgălaș. —

O dată nóptea incunjurase cu întunecósele sale umbre emisferul nostru și când se ivi apoi dimineța cu răsărîrea sórelui, tôte ni se păreau mărețe, tôte deșteptau în noi simțiri mari sufletesti. —

Ne cuprinse un entusiasm poetic la privelisceă, ce încerca să ne încante sufletul, căci tótă verdéța se oglinda în cerul senin, când sórele își trimetea strălucitórale rađe. —

După ce prânzirăm ne pusem cu puteri nouă să ne preparam pentru vînat.

Radu cu trei pene de uliu în pălărie se părea a infrînge chiar pe cel mai puternic leu.

Dasem a povesti, că decă ne ar eși înainte »Achim pîr spulberat' ce să-i facem. Alexandru își dase cu părerea să-i dăm pace; eu nu sciam ce să răspund; ér bravul Radu suridea cu dispreț și dicea că-i va fi el doftorul, numai să ascultăm de el.

După ce ne aședarăm tôte, plecărăm prin parauă și ripi, prin iarba cea udă de pe care atârna picături frumoșe de rouă, în cari se jucau rađele sórelui.

Până la unspredece ore avém vr'o dece epuri, două vulpi și chiar p'o bidiganie de lup avui fericirea să 'l culc la pămînt.

Trimisesem în sat, să vină c'o căruță să ne ducă vînatul, căci ne hotorirăm să părăsim muntele.

Abia eșirăm într'o luncă înflorită, unde plutiau încet feluritele colorii ale florilor, și în care lupta cea încântătoare se părea a întrece cele mai frumoșe privelisci și un flăcăiandru de păcurariu venind, ne rugă să urmărim un urs, ce avu curagiul să-le atace turma și de care abia putură scăpa cu tăciuni aprinși.

Cum audirăm de un urs grozav, pare-că furnica óre-cum sîngele prin vine, dar ne decisem să ne punem la pîndă.

La drépta desimea codrului e mare. Prin ea șerpuiesc și se perd tainice poteci; ér rađele sórelui nu pot străbate. Acolo ne arată pecurariul că a apucat bidigania.

Sórele se ascunsese în nori, ziua devenea tot mai întunecósă și o tăcere de mórte domnia acele locuri. —

»Acum să vé vîd ce plătiți?« dișe Radu suridînd; însă și el se părea a fi în nedumerire.

Dar decă se ivesce lipsa, decă în pericol să cer eroi și decă din întemplantare în acel moment te persecută pericolul amenințător; atunci se arată apoi tôte mărețe și inalte, oratorul devine puternic, geniul întrece speranțele sale, sufletul și boldul firesc îl împing tot mai departe, vînatóriul uită tot în acel moment, se aședă mîndru la locul séu de pîndă și își așteptă cu neastêmpăr prada. — Așa ne afundărăm și noi în acel codru întunecos și ne postarăm astfel:

Radu rămase singur de partea dréptă a unei poteci, care era móle, și pe a cărei suprafață se puteau vedea bine urme de bidiganie mare. —

Eu și cu Alexandru ne aședarăm mai în fund de partea stîngă și așteptam cu neastêmpăr féra.

Sîngele furnica din ce în ce tot mai tare și pîrul începea să ridice pălăriile în sus.

Nici un cuvînt n'am schimbat cu Alexandru, ér Radu era 300 pași departe de noi.

Mai înainte d'a ne posta, Radu ne spuse că să fie chiar imbrățișat cu féra, să nu-i dăm ajutor.

Nouă ne era, ca nu cumva să vină fără de veste pre dindărăpt. Decî ne aședarăm spate la spate, de și Alexandru n'avea de cât un revolver.

Așteptam și așteptarea îndelungată ne făcu să credem că nu să află p'acolo urși de și labele erau infipte în cărarea cea móle și se vedeau, că sunt próspete.

Radu nu se vedea, căci cărarea cotea puțin, ér întunecul era mărișor; numai norii cei negri d'abia se vedeau désupra capetilor nóstre și câte un uliu țipa grozav după apă pe sub ei.

O singură mișcare făcurăm în acel loc infiorătoriu și audirăm nu departe de noi vr'o patru morăituri.

Acum frica se părea, că domnesc tôte cele-lalte. Morăiturile să repețiră încă de vr'o trei ori în apropiere, apoi se făcu o tăcere mare, și noi stam lipiți unul lângă altul.

Din morăitura a treia puturăm cunoșce, că acolo se află o vezuină de urs și că morăiturile provin de la nesce pui de urs.

Cinci minute numai și étă din drépta cotiturai, că o bidiganie mare să muncesce să iasă în cărare, ea isbuti.

Bidigania se apropia în pași mari și cu curagiu de noi, ducând în gură o jumătate de oie, ceia ce o făcea să devie mai înfiorătoare. —

Degetile n'aflau cocoșul pușcei și pērul de și scurt se făcu măciucă în vârful capului căci o astfel de bidiganie încă nu mai văduserăm.

Ea nu ne văduse încă, dar se apropia mereu.

Incă un pas și stai, dintre tufe se auđi d'odată o bubuitură, care făcu să se cutremure tot, și a cărui echo părea de trei ori repetit.

Bubuitura era Radul.

Băgase de sémă, că sa vērít ceva în potecă și ca să nu ne spăierăm noi, trase póte numai din întēmplare..

Acum era o frică generală și o grósă mare. Bidigania înfuriată își trânti prada de un brad uriaș încât se făcu tot mi și fărâme, apoi cu o iuțelă nespuse se aruncă asupra unui trunchiú l clătină și se încercă să l smulgă, dar nu-i plăti nimic. —

În acel timp se auđi o a două descărcătură de pușcă, apoi se făcu tăcere adēncă. —

Ursul înfuriat face trei aruncături mari îndărăpt, apoi scóte un gemet grozav și se perde din ochii noștri după cotitură. —

Noi părăsirăm locul și cu pași mari dar nesiguri ne apropiarăm de Radu. —

Eu cu deosebire purtam grijă, că l'am chemat la vânătoare ș'acum să cađă prada ursului înfuriat?....

Acéstă idee mare ațâță un foc inflăcărât în mi dede aripă, la picioare să sbor și să scap pe amicul meu.

Sângele se răcise și numai cugetam, de cât că l voi vedé îmbrăcișat cu bidigania.

„Să îl scap!” strigai tare și alergai cu pușca în mână dincolo de cotitură. —

Alexandru era după mine.

În acel moment se mai auđi încă o defunătură dar nu așa de puternică, ea era de revolver. —

Nici nu sciam, ce să petrece înaintea ochilor mei; cât cuprindea cărarea era în două picioare bidigania cea mare.

Nu mai sciam trăesce Radu ori nu, când d'odată îl vedu penele de uliu pe sub laba ursului.

Lupta era pe mórte și pe viétă. Nu puteam trage cu pușca, că mi era să nu omor pe Radu; o apucaí decí repede de vârful țevei și mă apropiam cu pași mari. —

Incă un gemet grozav mai auđi, și vedu pe Radu căđēnd cu fēră cu tot, iar peste el înpróscă ca dintr'o pompă sânge roșu și inchiegat. Credeam, că amēndoi sunt morți, unde vedu d'odată pe Radu sculându-se cu obrazul plin de spume și din jos de cingătoare scaldat în sânge. Eu remasem uimit și mă uitam încă țenēnd pușca tot de țevă. —

Radu abia mă vedé, căci spumele îi acoperiau tótă fața; după ce se sterse însă începu să ridă, uitându-se cu dispreț la urs, care zăcea la picioarele lui și dīse: »Nu l'am spus, că-i voi fi doftor.« —

Noi îi gratularăm frumos, și el să puse să odihnēscă puțin pe vēnat; pe când Alexandru se muncia, să scóta revolverul din gură și cuțitul Radului din inima bidiganiei. —

Acum căutarăm să videm ce lipsesce Radului. Numai urechia stângă îi era puțin sgăriată, iar haina de pe umer în jos era tot sdrob; incolo era întreg ca mērul. —

Cea dintâi impușcătură ce făcu atâta sgomot, nu causă ursului nici o stricăciune. A două îi sterse părul pe spinare, iar glonțul s'a pierdut printre creri. A treia rămase cu revolverul în gura ursului, iar cuțitul vânătoresc se afla ș'acum în inima înfiorătorului urs.

Dester a trebuit să fie Radu, ca să indeplinēscă tóte acestea, căci lupta intrégă țēnu numai un sfert de oră.

Acum spuserăm Radului ce am auđit în fund și că ursul aducea o jumătate de oie. „Da — dīse Radu — acēsta ce đace înaintea noastră e o ursóică, haideți decí să-i luăm puil.»

Ne apropiarăm cu pușcile în mână și cu ore care sfială de acel loc, și aflarăm patru pui destul de mărișori.

Acum eșirăm iar afară. O căruță cu trei cai bine înhămați ne aștepta într'o poeniță și noi ne gătiam de plecare.

Mai înainte d'a pleca însă voírăm, ca să ne uităm dintr'o colină peste acele locuri și decă e ca să i-ți arăt amice ce impresiune mi-a făcut, trebuie să đic, că decă m'am suit pe piscul unei stânci ș'am repeđit ochii mei din înălțime peste aceia vale fructiferă și riu șerpuitor până la niște coline iar mari, tóte mi se păreau că să renasc pentru d'a ne invesele pe noi.

Acolo sunt nește munți de la póle până în culmea cea mai înaltă îmbrăcați cu arbori urieși și poetici; nește văi, ce se ved în diferitele lor cotituri umbrite de dumbrăviore plăcute. Un riu lin se strecórá încet și scānteind de rađe strălucitoare ale sórelui printre trestia ce pare, că voesce să-l insoțēscă în cursul lui. În riu se oglindau norii, pe cari un vânt călduț și lin îi purta încóci și incolo pe sub cerul albastru. —

Tóte acestia desteptară, amice, în mine simțeminte mari, cari au rămas intipărite și ne sterse din sufletul meu, și cu tóte acestia cugetam că lumea ar fi pustie decă ar fi în ea numai munți și riuri, dar când vedu în zarea depărtată sate și prin ele ómení furnicând în tóte părțile, apoi iar când mă întorsei și mă vedu încunjurat de amici, ce conglăsuesc cu mine trebui să đic: Acēsta e o grădină locuită, un raiu pământesc. Dómne mari și minunate sunt lucrurile mánilor tale!!

Ne coborirăm decí, și un pui de urs îl darăm unui om, care dīcea, că voeste să-și câștīge pânea de tóte đilele cu el.

Cătră séră ajunserăm iar în Ardél acasă cu un vēnat bogat și toți întregi.

A doua đī mergea între călárași împodobit ca un păun cu un colac mare de grâu curat pe mână Gheorghită. —

La ușa bisericei luă pe Florica de mână și după ce preotul săvērși sfânta rugăciune a cununiei să întórseră párechie mândră a casă între strigatīle de bucurie, ce eșau din peptul fie-cărui ficior. —

La sócra mică se făcură mai multe jocuri. Toți saltau din picioare; iar lăutarii trăgeau din puteri.

Tótă lumea era veselă și admira pe Florica și pe Gheorghită. Pintenii ficiorilor scāpărau când băteau două și când jucau voinicesce.

Fie care striga un strigăt nou, și se mândriau de strigățile lor. Noi admirăm d'oparte și dăserăm:

O păunașilor, cât vor dura aceste datine nimenea nu vă va putea clinti din loc, fiți mândri de ele că sunt românești rămase de la un popor, care a stăpânit lumea. —

În dimineața următoare în revărsatul zoriilor pleacă Radu și Alexandru, ducând cu ei cele mai scumpe aducerii aminte.

De trei ori ne îmbrățișarăm și mai jurarăm să fim amici sinceri până la moarte.

În vîra următoare vom face o vînatore pe la ei, la care cred că vei lua și tu parte, iar decă nu, atunci ți-o voi povesti și p'acea și voi arăta și d'acolo datine.....

Adio... amice. Cocoșii au cântat, cornul a suflat și iată sunt deja douăsprezece ore.

Câte ceva din mitologia transilvană.

(Continuare.)

12. Cetatea lui Géczi, la Leta unghurască, spre sudvest de la Cluj, aproape de munții apuse ai Ardealului, spre est de la Someșul rece. Mitul datează de la 1589 Ianuarie 7 de când era guvernator în Ardeal Géczi. Aszonyfalva și cele două Fiile, trei sate în jurul cetății (românește par' că se dice Filda de jos și de sus, er la Aszonyfalva, Frona) le posedea până la 1848 orașul Cluj, și etă cum dice poporul că le căpătă:

Guvernatorul Géczi iubia ca nebun pe o clujană frumoasă, muiera unui ciobotar, și o duse în castelul său. Muiera iubea pe bărbatul său legitim, dar a se opune propunerii lui Géczi nu putea, ori că-i părea reu se fugă de bine, după cum se cam dice în casuri de aceste. Stând astfel muiera în castel i veni dor de bărbatu-său, deci îl invită să vină la castel. Ciobotariul merge, dar când ajunge la poarta castelului i ese Géczi în cale și-l întrebă: ce caută? Politicul cismariu răspunde: o muieră cu două urechi. Lui Géczi i plăcu răspunsul, ci fiindcă nu-i veni la socotelă a-i da muiera, i dădu satele: Aszonyfalva și cele două Filea, căci urechiă se dice pe unghuresce, păremi-să fiul. De la cetățenul acela, adecă de la ciobotariu, remase cele trei sate cetății Cluj, căci el mori fără ereși, er Clujul le ținu până în 1848.

13. Cetatea Păgânilor (Pogányvár) la Bandul de câmpie, o oră de la Tergul Mureșului. Poporul crede că aci ar fi o nenumărată sumă de tesauri și că tot la nouă ani se deschide o ușă pre carea es două ține frumoșe și merg la fântăna cea mai de aproape după apă, Golul rămâne atunci deschis și cine se scolă dimineața se pôte încărca de tesauri.

Dar de rămâne mult mult acolo, îl duc ținele în lăuntru și nu-l mai lasă afară din pescera lor. Omenii de ași mai vor a crede că părinții lor își aduceau aminte de un om, la care i se acăță un călcăiu în pragul deschidăturii, și astfel remase schiop.

14. Cetatea lui Rapsonne, între Paraid și Sovata, aproape de isvorul Têrnavei mici. Pe dealurile ei înfloresc trandafiri de rosali numiți rosele lui Rapsonne. Mitul dice că dómna castelul, Fira, sora mai mare a lui Rapsonne, care locuia acest castel, era foarte frumoasă. După țisa poporului, Rapsonne ascultă până când probară clopotele din Cluj, și până trăgeau în Cluj clopotul, el nu numai se îmbracă și spală ci și inhămă cai și așa fugi, în cât ajunse la biserică de odată cu alții. El plecase de la castelul cu sorsa. Dar pe cale, în fuga cea mare, vântul ie pălăria cocșului și pre când acela vrea a se cobori după pălăria, domnul său îl opresce dicându-i: stai locului în

trăsură, că ar trebui se mergi cel puțin o oră în dărept fără se dai de ea! — Drumul, pe care a venit căruța lui Rapsonne, și ași se vede; poporul i dice drumul dracului, și crede că Rapsonne l'ar fi făcut cu dracul, și etă cum: Rapsonne voia se facă un drum dela castelul sororii sale și până la Cluj, dar așa, cât om pămentean se nu fie în stare a mai face altul asemenea. Nu se apucă nime din omeni, ci-i vine un drăculete impelițat și dise că el se apucă. Se și invoiră îndată, cu condițiunea ca dracul întreprindător se capete de la Rapsonne drept recompensă un deal de aur și un șes de argint. După ce invoela era făcută neforțat, iscăliră ambi zapisul, numai timbru nu au pus pe zapis, căci p'atunci pôte nu erau. Se apucă deci dracul de lucru și făcu drumul până la Cluj, apoi merse la Rapsonne după plată. La început Rapsonne se împotrivi, dar după ce vèdu că nu-i în cătrău scose un galbin și un taler! Galbinul îl aședă în vârful degetului, er talerul în palmă, și dise dracului: postesce, aci ai un deal de aur și un șes de argint. Dar și dracul, vèdându-se înșelat, se mânia foc și strică drumul până un mil în apropierea Clujului.

15. Tordat și Firtuș la Korond. Unde 's ași frumoșele calde de la Korond, pe acel șes se înălțau două coline: Firtuș și Tordat.

Când era Ardealul acoperit cu o mare, afară de aceste două dilmă abia se mai înălțau cele mai înalte piscuri preste suprafața mării. Pe Firtuș locuiau ținele. Firtuș a fost spiritul ținelor bune. Dar precum în lume trebuie se trăescă împreună binele cu răul, așa și Tordat, unica țină a spiritelor necurate, locuia împreună cu cea bună. Și erau frumoșe amândouă, și aveau împărății pe o formă. Și când observa una, că dora cea alaltă e mai bine vèdută, mai morată, decât ea, când d. e. două țile după olaltă curtisa curcubeul numai la una, cea alaltă sta să se prăpădescă de necez: așa e cu ținele altcum nu s'a potut!

După ce se ridică caosul se hotări Firtuș a-și edifica o cetate; adună ținele, și aduce pricepători cari se-i indeplinescă propusul. Tordat prinde de veste și-și pune în gând a edifica și ea o cetate, și încă mai frumoșă de cât a ținei Firtuș, și cu mult mai pompôsă, și-și propuse a o fini în timp mai scurt decât cea, căci ea, Tordat, cugeta că înainte de apunerea sôrelui se fie gata și se mai aibă și timp de a merge la cetatea lui Firtuș spre a lua pietrele din unghiu ale cetății și a le duc la sine, firesce tot gânduri bune, demne de o țină!

Pe blanda Firtuș nu o supără gustul consôcei sale, de aceea nici nu abđise de muncă. Dar din precauțiune, ca nu

cumva să supere cineva splendidul edificiu, dărimă stâncile cele mai sdravine ale acestui ținut și le puse temelie cetății. Firtuș fini pe seră. Dar tare puțin se bucură de frumoasa clădire, că ține streine, rele, de a lui Tordat sburară la cetatea cea pompoasă. Cât ai bate în palme fu găurit fundamentul cetății, două ține streine îl luară pe prăjine de fier și sburară către cetatea lui Tordat. Drumul le ducea preste Korond, și ele sburau voioase că au să ajungă îndată acasă. Când erau înse de asupra Korondului, acolo începură a cânta cocoșii la miezul nopții; rudele se frâng în două și astfel scapă cetatea. Dar în acel moment cade și locuința lui Tordat și nu numai locuința ci și cetatea chiar, numai decât a două ține o vedu ruinată. Poporul și acum mai vede petra din unghiu a cetății găurită zăcând între hotare. Ruina cetății lui Tordat are încă tip interesant între ruinele Korandei. Apa Tordat se repede în Târnavă mică. Ce să mai întemplat cu ele mai departe — tace cronica. —

16. Cetatea idolilor. (Bálványosvár). Poporul, lucru firesc că la făcut cu ținele, și încă în timpul acela când pietrele nu erau așa tari, numai după facerea cetății se întăriră pietrele. Poporul și aceea o scie că ținele erau atât de uriașe încât cu câți-va pași erau în Trei-Scaune, în Săcuime și luau în șurț plugul cu boii cu pogănicu cu tot și fugeau în dărept către cetate, ca și când ar fi avut în șurț numai câți-va pui de vrabiă ori nește crumpene. Probabil că ruinele se fie rămășițe dacice. —

După ce, iubiți cetitori, a-ți binevoit a ceti ceste vre-o câteva mituri, ce avui onoare a vi le spune, acum mă rog a mai avé puțină paciință spre a vă însemna următoarele, de și nu au ceva nex între sine.

În Ardeal, la 900 orgii de asupra mării, se sting pădurile. — Când muntele Vlădeasa fumegă, locuitorii din jur sciu că se finesce timpul senin. — La sud de la Brașov se află o stâncă în formă de obelisc — Pietra Solomon. — Între frumusețile Jiului, din partea sudică a țerei Hațegului, numărăm „Cetatea boli” din sus de satul Pietros. Aceasta are două crepături una spre ost, cea mai mare, e de 25—30 org. □. Lăuntru e întunecos ca infernul, numai cu făclia se luminează, căci sora nu ajunge în lăuntru nici când. Cât va fi de înaltă crepătura — măsura cei curioși. Mie mi se pare că aci a fost un turn de pază a legiunei române, precum pare a fi fost și pe munte, din sus de Zăicană (la porța de fer). Vă spuseiu că Cetatea boli este din sus de Pietros, acum cred că n'ar fi fără interes să vă spun o istorioară, ce o audii, pe când trăiam în imediata lui apropiere. Pietrosul e un sat pur românesc, avut; locuitorii au fost iobagi, ci numai de la un timp, căci — din istoria poporului — până odată erau și ei nyemnyșiș (nobili) ca și vecinii lor din Baru mare, Livadia, s. a. Dar o dată erau chemați la marces la Riu bărbat. Trecând ei către Riu bărbat (Borbat viz) peste fenațele Barului și Bărișorului și a Vălei lupului, se puseră a culege bărbătește și nemeșese tot o dată la fragi (căpsune) — de cari pe acolo 's foarte multe; astfel din cauza fragilor, și uitară de marces și — neprezentându-se nici unul, nobili coadunați i-au lipsit de nemeșug, dându-i ca iobagi nobilei Ponorcanul, ce ați e Ponor. Puțin ne pasă decât e fabulă ori adevăr cea ce vă spusei; cum am cumpărat-o așa v'o și vënd. Dar satul Pietros mai

că merită a fi cunoscut mai de aproape. El e situat pe trei văi, una ce vine de către sud, adică care e udată de apa Jiul, și crंगा acea a Pietrosului se numesce în Broțoniu, și e locuită de familia Boță, Luncan și Broțoniu, de le care-și și are numele, alta crंगा a satului e pe o vâlcică ce vine de către sud-vest, și această se ține — decât-mi mai aduc bine aminte — la Diatculesci (Gyateculesci-pronunția) și e locuită de familia Andrei, Neagu, Diatc (ți = Gyatc) și Barbu, de la una-și are numele; a treia crंगा, situată pe o vâlcică ce vine de către ost, se ține »la bolesci* și e locuită de familia Barna și Bolea ori Bolésă. Aci audim adesea numele familiei repetat la una și aceeași persoană, d. e. Barbu Barb; Bolea Bolesa, ori Bolea Bolea, Diatcu ori Diatcusecu, folosindul adică pe unul ca nume ce în adevăr și-l primi din botez, pe când tot acela i se cuvinea după familie. Mai e de însemnat și femeninul Derdița; nu vă sémênă a ceva strein câte-va nume de aceste? Mie dá, chiar de aceea le și amintii.

Er fugii, séu mai drept țicând rupsei firul vorbirei. Ține că o dată a venit la Pietros un călugăr, vedeți d-vóstră, negru ca toți călugării, adică hainele-i erau lungi cât țilele din postul Pașcilor și negre ca păcatul greu, dar el era călugăr și avé cal bun, cât mai că întrecea pe st. George. Și lasă călugărul calul pe nește lunci la „Bolesci” se pască (acum scii de ce vă făcui cunoscuți cu geografia satului (Pietrosu?) și el se culcă în cea ierbă verde ca iedera și môle ca mêtasa și trage un puiș de somn până dimineța când veniau muierile și fetele de la munte, unele cu hrânză, altele cu unt, caș, lapte, smântână și alt de dulce. Și care de care se îndesau a imbia pe cinstitul părinte cu ce avé în vasă. (Mie mi-e frică că călugărul o fi fost cam tinerel și frumóșel și de glume bunicel, cu tóte că poporul i ascrie multă sântenie și evlavie). Mare fu bucuria călugărului când se vedu încărcat cu atâta de dulce, deci punându-se în genunchi, cu fața către răsărit și cu mâinile redicate spre cer le binecuvântă: „Dee D-țeu ca din Pietros se nu se mai gate dulcele!” Și așa e până ați cu Pietrosul, aci e de dulce destul, de nu cumva și-va perde blagoslovenia ceva din putere și va fugi din aintea executorul de dare care scóte în tot anul multe oi, capre și vaci din Pietrosul, ori a vinarsului, care-l béu tare locuitorii Pietrosului, cu deosebire generațiunea mai ténără. Ca exemplu de moralitate, evlavie creștinescă, viață adevărat patriarcală, póte servi familia Bolescilor și Neagu, cele alalte au mai degenerat. — Îl invitără pietroseni (loc. din Pietros) pe călugăr să-i facă o mănăstire în locul unde dormise și de unde-i blagoslovisse, ci el nu primi, țicând că de acolo pândesce un bălaur ce are de gând să strice și casele ómenilor ce-s făcute pe cea luncă ne cum mănăstirea. Într'adevăr că la câți-va ani după aceea, primăvera când se topesce néua, se umflă vâlcica Bolescilor și eșind din alviă, dusă frumóșel tot ce-i stătu în cale. Ómenii și ați admiră darul profetic al călugărului și țic că »Streiu* e bălaurul, care se nasce din vâlcica aceea. Destul că pietroseni sunt și ați gazde de dulce căci miluiră pe călugăr.

De aci trecu călugărul numai riul Strei și fu în Baru mare. Pe hotarul Barului mare, pe unde trece ați trenul, erau liveți frumóșe, liveți nyemnyșesci (de a le nobililor din Baru mare). Să pune bietul călugăr și lasă și acolo calul se pască, gândind, póte, că va păți-o ca în Pietros. Ce se vedu,

frate! diminéța — ié cal decă ai de unde! Nu era cal ca-n palmă. Caută-n drepta, caută-n stânga, ... nu-i și pace! In fine, creștând că dóră atare creștin i-a prins calul spre a-l nutri cu ovés, mai adăogându-sé imprejurarea că-i era și fóme merge in sat, in Baru mare, in satul nyemnyșilor. Lucru fi- resc că întreba pe fie cine, cu cine sé intélنيا, decă i-a véđut calul orí ba? Un nyemnyș (sé mé ierte orí și cine, dar cu- véntul nyemnyș trebuie să-l scriu după cum îl pronunție po- sesorii acelui nume). Un nyemnyș gușat i spune într'un târdu că ar fi la birăul (primariul) inchis căci l'ar fi aflat in țerină. Bine, merge bietul călugăr la primarul să sé róge sé-i slobózá calul; acela insé nu voesce ai-l da până nu va plăti tálpășagul. Plătesce bietul călugăr și vré sé iesă cu calul, dar calul schiopa de un picior, peste nópte adecă, jupânii nye- mnyși din Baru mare, scósără potcóvele de la cal și le dă- dură Jidanului pe vinars. Sé mânia călugărul foc, când véđu atâta nerușinare nyemnyșescă, și trântindu-sé la pământ sé rogă: Dómne, D-đeul meu, nu mai sătura pe Barení de vinars, până-i prăpădi lumea care o ai đidit. Cinzaca sé le pună ca- pul! Și étă că sé implini blăstámul călugărului, căci rar afli ađi o comună, unde să sé inavútescă Jidanul așa iute ca in Baru mare, și rară-i comuna cu atâța calici și cu fețe atât de stórse de fóme și diformate. Numai cățî-va stau mai binișor materialminte, ér cei alaltî, adecă mulțimea — vai și amar! Apoi la beut — hai, hai! sé veđi óla unsă cu fasole pe din afară și in lăuntru cu șpirit care-l scot de la Jidanul, sé-i veđi táváliți pe nyemnyșii oları ca pe nește bușteni, ai gânda că esci in o țéră unde domnesce atare epidemia. Acum sé mai prindă un călugăr i-ar vinde pe vinars nu numai potcóvele calului, dar chiar și reveranda din spate!

In Baru, fiind câteva băi cu pământ fórte bun pentru fa- bricarea vaselor de lut, sunt adecă cățîva oları, ci aceia sé cunosc dintre toți, căci, lucrând cu pământul și avénd „căștig“ de unde 'și pot procura vinars continu, și capétă o față verde gălbăie și dinți negrii, de par că nici nu-s Europeni. Vinars, vinars, fivor fi fost sé nu te fi cunoscut Românul, dar nici tu pe el!

Din Barul mare merse călugărul preste hotarul Bărișo- rului, vălei lupului și Livadei la Poror. In cale îl imbiară muierile cu turtă bună și móle de grâu curat, cu colac frumos, pelița lui Christos. Pe aceste ér le blagoslovi: Dă dómne ca de la Bărișoreni, Lupeni și Liveđeni sé nu sé gate grăul in

veci. Și étă că așa e. Bărișoreni, Lupeni și Liveđeni sunt mai bune gazde de cât Bărenii, dar apoi nici nu-s beutori ca aceia. Aci insé trebuie să insemnăm că: Bărișoreni, de și atât de aprópe de Baru mare in cât nici nu observi a fi doue sate ci cugeți că e numai unul, Bărișoreni đic, sunt mult mai lu- crători și mai scumpi de cât Bărenii; Lupeni (din Valea lu- pului) sunt dóră satul cel mai nesticat in moravuri in intreg Ardealul. In nainte de asta cu 6 ani nu erau 5 fumători in tot satul, nu era nici un Jidov nici altă nație streină, numai ei de ei, neoși Români sub conducerea preotului Petru Voin și curatorului Alec Drăghic. Acum sunt 6 ani insé, chiar in asta primăveră sunt 6 ani, merse și acolo o Jidancă seracă cu o droiă de copii încălțați cu opinci de obiélă și lipiți de fóme, mi-ar părea réu decă aș auđi că și acea s'a imbogătit din spinarea simplilor țereni din Valea lupului. — Liveđeni (din Livadia de câmp și de cóstă) toți nobili până la unul, ómeni isteți și buni negustori de vite. Dintre ei iš făcură și boltaș și aréndaș pe un consătean isteț, fără carte, Petru Dérja, și astfel alungară Jidanul din comună. Aceștia încă stau bine, materialminte, i ajută câmpul cel mános ce-l au din veci și istețimea in negustoria; numai între noi vorbind, nu sunt neoși Români ca V.-lupeni. Te omórá cu numele lor nemeșesc: Păluț, Janeș, Jstvan, Trézsi, Mariți, Zsiga ș. a. par că ei ar fi Secuili dracului! De alt cum sé și supără decă le đice omul că-s Ro- mână, ér decă le đice Unguri — te injură đicénd că-i batjo- curesci. Apoi cum e bine dar? E, e! sé le đicem nemiși, séu mai bine nyemnyși cum pronunță ei, da, sé le đicem lor, și la Băreni, și la Băiesceni, și la Riu-albeni, Zăicărari ect. ect. ca sé nu ne aprindem paie in cap, că, pre cât sunt de ómeni cinstiți până sunt in voiă bună, pre atât pot deveni mai pe- riculoși după ce i-ați supărat odată.

Trecénd decí călugărul nostru preste hotarele Bărișorului, Valei lupului și Livadei, merse la Ponor, spre răsărit de la Livade. Acolo ér îi s'a intémplat ceva șod, orí că nu l'a lăsat nime in casă preste nópte, orí că dóră l'a plouat pe cale, orí că-l bătură améndoue intémplările aceste, bine nu mai sciu nici eu, destul că și pe Ponoreni i-a blăstămat, dee D-đeu, când va fi la țéră senin, voi să fiți in nuor, și când va fi la țéră inuorat, la voi sé iesă apele din țermuri de plóia și for- tună. Și étă că s'a intémplat, đice poporul, căci ponoreni au cele mai multe povóie!

I. Popu-Reganul.

Păcălicii păcăliți.

— Poveste —

Era o dată ca nici o dată, că de n'ar fi fost, nu s'ar mai pomeni, — pân' un purice ar plesni, — era o dată un om ș'o muiere. Nu șciu dacă aceia mai avéu și alt ceva la ușa lor, — dar m'am trezit povestindu-sé c'avéu o vacă. —

Bagă sémă, nevoile, și pe vremea aceia erau printre ómeni, și cei de cari ne este vorba, nu le mai putéu amána de ađi pe mâne, — căci de! ajunsese mucul la deget. Intr'o diminéța bărbatul să ca mai duce cătră tég, cu gândul să lase vaca acolo. In ce chip veți fi sciind și dumnévóstră, că nu-i cine scie ce scofală mare a sci și una ca asta. —

Sosește in tég și ținând vaca de stréngul ce il pusese in cap, — s'aședă in rënd cu alți vëndători. Abia schimbă câte-va vorbe, cu unul și cu altul, despre a le sănătăței mai intai — ca de obicei; — și étă că s'apropie un cumpărător. Cumpărător, adecă, să vedea a fi pe de asupra, — mai de- parte, — scie Dumneđeu pe tot omul. —

După ce dá binețe, — și incepe cătră omul cu vaca:

— »Frate! — Decă ți-l de dat — spune-mi cât ceri pe capra asta?« —

— »Ce capră? mé rog, că dór asta-i vacă, — și încă

ce drăguță de vacă, lăptosă coala, că nu s'a mai pomenit. — Incoala face atâta și atâta în bani numărați, — mai jos nici un sfânt rău măcar, — să vie chiar tată-meu din grópă,« — respunse omul cu vaca. —

— »Nu-s tocmai de erî nici eu, — dar atâta jar de ban, pentr'o sărăcie de capră, n'am mai pomenit; — nu ți-i de dat, — să vede.« —

— »Am pomenit o vorbă bătrênescă ȕisă pe cale, ca tôte cele din bătrênî — grăește înapoi cel cu vaca — aceia sună: »Când trei ómeni ȕic, că ești bét, culcâte și dormi, chiar nimic să nu fi beut.« Așa am să fac. De s'ar găsi ómeni — trei cu d-ta, nu mai multî, — cari să ȕică despre dobitocul meu, că-i capră și nu vacă, — v'o dau în cînste și mă duc cătră casă.« —

— Intr'acestea pică un alt cumpărător, tot de pánura celui dintâi. —

— »Frate! decă ți-i de dat, spune-mi cât ceri pe capra asta?« —

— »Ce am ȕis, am ȕis. De mai ȕice un singur om, că vaca mea-i capră, v'o cînstesc. Eu n'am nărav să vorbesc pleve.« —

— Pe când să gate omul vorba din gură, étă că pică ș'un al treilea. —

— »Frate! — decă ți-i de dat — spune-mi cât ceri pe capra asta?!«

— »Poftiți, mă rog, c'asa ne-a fost vorba!«

Cei trei să uită așa cu còda ochiului, unul la altul, și rid pe sub mustețe, voioși, că li s'au sfetit. Ei erau niste păcălici jurați anume, cum să jòră frații de cruce, ca să fie tot pe o còrdă. Ce dobêndesc, împărțesc. Au ris ei bine, — dar vorba Românului. Sfêrșitul alege!« —

Vêdênd omul, cel acum fără vacă, c'au dat de ómenii lui Bată-l crucea, — își sparge capul, cum s'ar putea, să-i pòrte și el nițel pe la cele icòne, — să le-o întòrcă cu vèrf și indesată.....

Că n'a fi rău! »Unde a mers miia, mèrgă și suta.«

El cel cu paguba și tot el să pune de chiamă pe ceia să inghită una de noroc, — căci de! tèrg fără aldămaș cine a pomenit. —

Păcălici, ei, nu sciau, ce să credă. Au dat de omul lui Dumneȕeu, carele nu scie, ce e lae, ce e bălae. De mers însă merg. —

După ce au beut ei atâta, că le erau ochii logodiți cum să cade, — omul-fără-vacă chiamă crijmăresa și scuturându-și căciula de nóten ce-o avé în cap, — întrebă: »Plătitam crijmăresă?! — »Plătit boerește!« —

Es de aci intră coala; — héu la vin ca la apă. Fac un chef ș'un tărăboi, unul pentru cinci, de-ți venea să credi, că tótă lumea-i a lor. De plată nu te dóre capul, că plătește cinstita căciula, numai s'o scuturi; ceia ce nu-i lucru mare. — Cum s'au putut întempla și una ca asta cu căciula, faceți bine mai judecați și d-vóstră, că dór' nu sunteți copii dintr'asta.

Colindând ei atâta prin cele crijme, de la o vreme vèd bine și ei, că picioréle nu-și mai pot face datorința, căci pământul să invèrte nebunește sub ei. —

Păcălici își fac semn ca cu orî ce preț să pună mâna

pe căciula celuia, ceia ce neputênd-o face pe altă cale să pur la tèrg cu el. Invoirea să făcu după ce dederă cinci pungi de bani. —

Acum să duc, fie care la a le sale, mèsurând după putință, mai lărgimea uliței, mai tária pământului; — căci de! Vinul, tu-l bagî în fòle și el să suie în cap, de te trage drept la pământ. —

* * *

Încă a dóua ȕi, nu mai departe, să iau păcălici și trag la o crijmă din cele mai de samă.

Căciula la ei; — alt-fel nici că să pòte. —

Să pun dragii mei ș'ai lui Dumneȕeu, pe mánicate și beute, de gândeai c'a sosit còda vécului și să gată de ceia lume. — Hai să plătescă!

»Plătitam crijmăresă?« — strigă increȕut unul din ei, scuturând căciula, de-i mergea colbul.

— »Plătit decă-ți plăti!« — le fu respunsul. —

— »Dă-o pe mâna mea, că eu am luat séma, cum să sucește, ca să fie bine« — ȕice al doilea, — smâncind căciula din brâncile celui alt. — Să fi stat în cap și ce au mánecat și beut tot neplătit remase, decî al treilea încă ș'au încercat tôte puterile. —

Cum vor fi scos'o la cale, ei vor fi sciind; — atâta însă 'mi mai aduc bine aminte, c'au mánecat o drăguță de bătae. Ceia a Sfântului Petru, când a furat opincile, a fost pénă la ureche, — pot ȕice. —

* * *

Lucrul cel dintâi a fost, că ei, păcălici, s'au dus la omul-fără-vacă; — cu ce eugelê puteți sci și d-vóstră. Atâta vè pot spune înainte, c'au dat — vorba ceia, din incurcătura în impletecire;« — »din lac în puț.«

Când intră în casă foc și pară de mánie, — să întelege de sine — cela, omul-fără-vacă, vârsa cătran asupra muierii și pe aci, pe aci s'o umfle de cosițe. Te miri cum să scapă și muiera și-i întòrce, nu sciu, o vorbă s'au dóua. Numai asta i-a mai trebuit! Bărbatul ia o secure ce o avé la îndemână și-i țipă una drept în piept de au țîșnit sângele cât colo din ea, — Dómne ferește! —

Păcălici n'au ȕis vorbă măcar, ca și d-vóstră, cari n'ați fost acolo. —

Acum omul-fără-vacă să pune și, luând cetera din cuiu, începe a trágăna, de te pornéu lacrámile. Să vedea, că-i pare rău pentru cele făcute, și sta să se prăpădescă de necas. Pe ce mergea ȕicea tot mai din inimă. ȕice el din ceteră, cât ȕice, și numai ce muieră-i începe a resufla mai lin și a să mai și mișca așa mai incet. De la o vreme, dă a să șterge pe la ochi și caseă una câte mai mare. Să scólă în picioré ca și când nici capul n'ar fi durut-o de când e lumea. De alt-cum era tótă sânge, — precum bine sciți. Acum să pune și inșiră câte și mai câte de pe ceia lume: despre popii ce-s talpa iadului; — despre preotesele spânzurate de limbă — Dumneȕeu, scie, pòte că au fost rele de gură; — despre cei ce lucră în sfintele sèrbători și în trei Dumineci — una după alta — nu merg la maică biserică s'asculte sfânta leturgie... și alte multe năzdrăvniî spunea ca de pe lumea ceialaltă. —

Vêdênd ómenii păcălici până și minuni, ca cea cu cetera, — uită pricina, ce i-a adus la casa omului. Le intrase alți

gărgăuni în cap! Cum ar putea ei să pună mâna pe cetera, cea de morți invietore?! —

Păcălicii dau deci a se înțelege cu omul în ce privește prețul. Acesta la început nici că vrea să stee cu ei la vorbă, pe calea ce-au apucat-o. Mai în urmă o mai slăbi și el după ce aceia-i puseră cu de-a sila trei pungă de bani în brâncă. — Păcălicii să duc în trebă-și cu cetera — ér omul-fără-vacă rămâne cu banii uscați, acasă. —

E vremea să deslegăm calul de la gard. —

Omul-fără-vacă, când a vădut, că-i vin păcălicii, să pune și beșica cea de porc, ce-o avea umplută cu sânge de miel, o pune în sin la muerea sa — punând tot odată la cale cele avuseiu cinstea a vă spune. Nu-i dară, cine știe, ce minune sprincenată, nici cea cu cetera.

* * *

Cum merg păcălicii către casă, trec pe dinaintea curților împărătesci. Aci o lume ntrégă era adunată și plângeau care de care mai cu jale.

Cuvântul era, ca fata împăratului, o copilă de sесе-spre-dece ani, trasă prin inel și ruptă din mândrul sóre, — era întinsă pe laiță, cu fața galbină ca și făchia de cэрă curată, ce-i ardea la cap. — Și împăratul acela numai pe asta singură o avea. Ce n'ar fi dat el, numai să-și vedă ér feta cu viéta?! —

Imi bat gura 'n zadar, când vă spun, că păcălicilor le-a fost bine-venit prilejul acesta. Jumătate împărăția de nu mai bine, — are să fie a lor. —

Disau ei cu cetera până ce toate cordele s'au rupt. De înviat póte la a doua venire, de nu și mai departe. Nici bătae ca acea cu care au fost imbiați, n'au mai dus ei, de când le-au crepat ochii. Și cu dreptul, mă rog, de o fată de împărat, chiar mórtă fiind, nu se cade omului să-și bată joc. —

Le-au trebuit luni de zile până ce s'au mai inciripat. In-trămați deabia pe jumătate, hai la omul-fără-vacă să-și facă socótele, — să se ráfuescă. —

— Când i-am vădut eu așa de cătrăniți, cum se găseau, gândeam în mine, cela-i al dracului, că păcălicii-i sting lumina. Ca să scape însă cu fața cinstită, spun drept, că nici când nu mi-a trăznit prin cap.

* * *

Omul-fără-vacă copt la minte și înțelept cum era, a sciut din capul locului, ce se póte întâmpla. A pus deci, de cu vreme la cale, toate cele trebuincioase, ca să nu-l gábuescă ceia nepregătit, când i-a mai aduce cele-tari — vértósele — pe la căminul său. —

Uitasem să vă spun, că locuința omului-fără-vacă, era durată pe un vérf de gruiet, așa că 'n dragă viéta-ți puteai arunca ochii în toate părțile. Stând lucrul astfel, cale de o jumătate bună de cés, puteai ști, ce fel de ómeni îi pica, — și de vrei îi primeai de nu butuc în ușă, — luându-ți tálpășita într'altă parte. —

* * *

Cum sta omul tot cu capul în feróstră, ótă, că vede pe ceia venind. Nu face mulți pureci, făr, agățându-și straița 'n grumađi și securea pe umér să ca mai duce către cea pădure.

* * *

Sosind păcălicii, dau mai întâi binețe, c'asa-i obiceiul

nostru românesc, apoi intrébă réstit pe muere, că unde-i bărbatul. Muerea nu mai face ocóle, făr' spune drept, arétând și cu mâna, că se află dus, nu de mult, după niște uscături de foc în cutare pădure. Acolo-l găesc de bună sémă. — Păcălicii stau ca pe spină. Să duc către pădure, tot într'un résuflu. —

Când colea omul-fără-vacă sucea un gánj de carpen, să-și lege sarcina de uscături, ce ș'o adunase. —

Păcălicii nu mai lungesc vorba, făr' sáring la el il apucă mai de piept, mai de plete, mai, care de unde póte. —

Cesta încă are atáta minte, ca să nu mai pună uleu pe foc, — făr' să se ia cu frumosul.

»Bine, díce el. Mi-ți bate; — mi-ți omori chiar, că nu-i cine știe ce lucru mare la trei inși pe unul! Ș'apoi în cele din urmă, c'o móрте tot sunt dator. Ađi, orí mâne, — puțin mă dóre capul. — Dar d-vóstră aveți să remánați de pagubă. Muierea c'am mâncat tot dintr'un blid cu ea, — și nu dá de urma banilor, nici să crepe. În cât pentru d-vóstră nu póte fi vorba de așa ceva. — Acum bateți-mé, omoriți-mé c'am grăit ce-am avut pe inimă.»

Păcălicii trágându-și pe sémă bine, încep „altă Stancă leică vorbă» — dícátórea ceia — a măcina altfel de bucate. —

S'au sániat și ei cu firea, fiind batjocóriți și chiar bátuți, fără pic de milă pe la curțile împărătesci și pe airea. Dar de pe spate nu-ți mai ia nimeni. Ei numai au glumit, nimic mai mult, — ferescă Dumneđeu de așa ceva! Și altele de-al de-astea au început ei a cuvénta, — numai nu care cumva, omul-fără-vacă să se supere. —

Uitate să fie toate, — díce omul fără vacă. Bani-i primiți, cum mi-ați dat, îndată ce sosim acasă. — Vréu să țineți în minte și despre bine, c'ați avut în clin și 'n mánecă c'un de-al de eu; — căci vă ospetez boeresce în bordeiul meu. Muieri-i trimet cu vorbă ca să știe de ce să se țină. —

Dicénd acestea, scóte omul porumbul de unde-l avea, — din straiță, — și-i dá drumul către casă; — după ce i-a bătut capul să spună muierei, că i-au sosit niște streini, — deci să-l aștepte cu máncařile cele mai bune. —

Porumbul, o ia, despícând aerul în sborul său repede către casă, orí mai ști?! — încátrău l'au dus ochii și pe el. —

Destul că sosind ceia acasă, încă de pe la al treilea vecin le venia la nas mirosul cel bun de curechiu umplut, de carne friptă, de plăcinte de cele bránzóse, — c'o vorbă de feluri de feluri de bucate, care de care mai gustóse. —

Intră ómenii mei în casă și vedénd porumbelul, de pe culme rămán înmármuriți. Ei bine, s'au uitat la cel trimes din pădure și nici vorbă nu póte fi, îi acesta. Așa credeau ei. Bag-samă numai un căne bálțat e pe lume. —

Atáta minte la o pasere, cine a mai auđit?! Li se scurgeau ochi după el. Să pună mâna pe porumb, apoi altele calea-valea. —

Mánăncă, héu, — apucă la vorbe. —

Omul-fără-vacă se face, că nu pricepe, unde au de gând păcălicii să ésa cu poveștile, — de și băteau șeua cât de bine. — În cele din urmă lovesc cuiul drept în cap. Prețul porumbului, o pungă de bani, — despre ceialaltí, nu s'a grăit, nici albă nici négră. —

Când stă cuiva a-i umbra réu, apoi să se țină; — așa să vede. —

* * *

Omul-fără-vacă, pune la cale de acum, ce avea de cuget să facă, pe când s'ar întorce păcălicii, — ceia ce trebuie să se întemple cât mai în grabă. — Că vor mai păți vr'una ne-cóptă, — cine se mai póte indoi?!

Nu trec nici două zile și păcălici-s aci, la omul-fără-vacă, — cu căciulă, cu ceteră, cu porumb și mai cu niște ciomege nodoróse, sănétóse, să-i mészore cele óse. „Dar nu-i după cum vrea omul, ci după cum dá Domnul.“ — „Măi muiere, unde-ți este bărbatul? S'au trecut de glumă! —

Unde nu începe muierea a mi se boci, ș'a spune că soțul i-a murit, îndată după plecarea lor, și ea — fiindu-i drag — în loc să-l îngrópe în pământ, l'a infundat într'o bute, ca să-l aibă tot de-a-una dinaintea ochilor, că nici cu vârful degetului n'a atins'o, cât au trăit dintr'o pâne. —

Păcălicii merg la bute și aflând vrana destupată, unul din ei, bagă nasul pe vr'ană, că de-i mort trebuie să miróse a putrejune. »E mort mă! — țice acela scoțându-și nasul

repede — că este un miros al dracului de iute și pișcător. — Cei doi nu cređură, până nu încercară fie-care cu nasul său și se incredințară despre adevăr. —

În zadar au întrebat pe muere, că unde-s bani, căci ea nu știa, — n'a văđut. — În zadar răntuesc ei tot ce-i prin casă și pe afară, că de bani nu dase. — Să iau dec'i ca plo-uați din cătrău veniseră. —

— Omul-fără-vacă, când a intrat în bute a luat o urzică cu sine. Când păcălicii își băgau nasul pe vrană, el 'i plezne-a cu urzica peste nas. —

După ce păcălicii s'au depărtat, omul a eșit din bute, teafăr cum a fost și intrat. Bani mai are și ađi, de cumva n'a fi murit astă vară pe la Crăciun, — vorba țiganului. — Cine sapă grópa altuia pică el în ea. — După acestea mă luai pe o cóstă ruginósă și v'o spusei mincinosă.

Gr. Sima al lui Ión.

V A R I E T Ă Ț Î.

Familia.

— Icónă socială. —

Inchinată părinților mei!

Sub sórele auros de véră, între florile unei juneți curate — se întâlniră ei simțind ambii acea simpatia neinvinsă, ce i îndemnă a crede: că s'au cunoscut de mult, — dar în o lume ce a fost înaintea lumii noastre, și că asta simpatia e suvenirea redeseptată.

În mijlocul acestor armonii sufletesci, impletesc el albul mirt în părul ei unduios.

În fața altariului își redica ea umeda privire spre el — e mândră, fericită, și totuș tremură punânduș mâna în a lui. — Și el o cuprinde cu înmișcare, și pėtruns de pudica ei încredere își făgăduesc: a-i fi scut, sociu și prieten credințios.

Ast-fel s'a pus temelul unei familie!

— Ea ce până ieri era o fėtă tineră, sburdată — astăzi concentrată în sine recunóse, că misiunea femeii e de mare însemnătate, potend noroci și nenoroci nu numai un cerc restrins, și chiar o generațiune întregă.

El care până ieri trăia ca fluturul fără grigi, astăzi a întreprins o aprigă luptă — e lupta pentru esistență.

Ea cărmuesce căsnicia — micul început în care se vădesce harnicia, prudința și dragostea or'i carei femeii. — La el activitatea e mai puțin pacinică. Frigurósele întreprinderi cam esaleză amorul; ér îmbėtarea succeselor îl abat din petrecerea continuă cu familia. În ea viețuesce el mai mult ca óspe, și atunci gândurile sale incurcate în căștig și pagube, arare or'i mai au vre-o desmădare pentru soția ce légănă rodul iubirii.

Dar de trec aceste zile, de vin întâmplări și catastrofe ce-i paraliseză puterea și nădejdea luptei — atunci chiar cel mai feroce bărbat, sdrobot în sine reintórnă între cei patru păreli ai sei, reasumend binele și reul pățit.

El nu strigă, nu se vaeră, de și durerea i-e cumplită. Frântă e vigórea sa — scăpare nu află, și inima începe ai îngheța.

Nevésta îl privesc cu doióasă compătımire — necutezând înse ai mări durerea prin întrebări, nisuesce a ridica credința lui apropiindu-i micul bățel, ce suride cu nevinováție angelică.

Inspirațiunea ei a făptuit minune; el ce s'a cređut mai mort — se invioșază la vederea lor. Cu esclamarca acelu

scos din întunec, cuprinde talia soției și își inclină capul spre copilul seu!

— Nenorocitul ce este în inecare, prinde după un pai — tot așa e și bărbatul cu perseveranța sdrobotită. El stringe femea și copilul la sine, ca și când i-ar invita se-i ajute.

Oh! și cum e de înmișcătóre privelisce, când cel tare se adăpostesc la peptul celui mai slab, regásinduș acolo vigórea și curagiul a înfrunta mai departe restristele soții?

Femea nu are putere a lupta, dar născută a simții tóte durerile scie mêngăia, și insuffla nădejde.

Ca soția, se împărtășesc de tóte mahnirile soțului; ce lovesce în el, rănesce adenc și inima ei; dar ce îl dobórá pe el, pe ea o întăresce cu credința în D-đeu.

Vorba unei soții credincióasă străbate cu iubire, și limpedesc gândul labirintic al bărbatului.

Copii nu cunosc intristarea părinților dar o simt instinctiv. Și nimic nu-i impresiunează mai mult ca lacrima părinților.

— Aduți aminte bunule cetitor, de trecutul teu — ce cu cât e mai îndepărtat cu atât mai luminos stă în sufletul teu.

Sci tu încă, cum într'o ți veni tatăl teu, lăsându-se pe scaun tăcut și cu genele îngreunate? Mama sta lângă el, ér tu nu cutezai a te mișca, ca nu cumva se măresc mahnirea lui.

Superarea acestui bărbat te-a lovit și pe tine, chiarificându-ți legătura sufletescă dintre voi.

Tu te sciai mic și neputincios. sciai că nu-i poți ajuta — dar făr a sci cum erupseși în plâns, întinđendu-ți mâinile spre el!

Și el te-a privit un secund, apoi recunoscend ce s'a petrecut în tine, nu mai potu se reziste — el vă atrase la sine. Tată, mama și copil formau o grupă unită în simțiri.

Acésta fragedă alipire, acésta contopire de sublim amor, nu are alt semen pe pământ — de aceia se și numesc iubirea familiară „sântă.“

Nu mai în ca trăesc adevérata dragoste, nefăciărta alipire, și măriniția a se jertfi.

Să cere numai o vaerare, numai un suspin — ca un bărbat, o femeia și un copil se își contopescă inimele în una.

Din vreme în vreme — țice (Gustav Droz*) — asta iubire se póte lăți preste o societate întregă, de și acțiunea aicea nu e atât de grabnică. — Și numai în intervale lungi ne

*) Scrietor francez.

arătă istoria o narațiune, ce prin iubire, idei și simțimente afine, s'a grupat ca în o singură familie. Trebuie o s'gduitoră gigantică, pentru a aduna în ast mod un milion de omeni la oaltă; trebuie o emoțiune supra omenescă spre a preface un popor în o unică familie.

De aceea rideți căsătoria, și ea are defectele sale, ca toate instituțiunile omenesci — dar priviți mai adânc și veți descoperi, că totă osteneala, sub tot praful, fuduliș, patimă și rătăciră — zace punctul de gravitate a societății omenesci. Acest simț familiar, e temelul vieții întregi, — pe el se zidesce onórea, virtutea, progresul și patriotismul unei națiuni.

E nenatural a infiltra copiilor iubirea omenimei întregi, înainte de a le fi desceptat și cultivat acest simț pentru persoanele din jur. Tinerul om nu se lasă a reforma în interesul ideilor mari — e egoist, iubesc înainte de toate ființele din apropiere. Iubirea de trei hrănită apoi cu căldura inimii, cere curând spaț mai larg — ea împinge zidurile casei și trece la vecini.

Eu prețuesc cam fără excepția toți filantropii și mântuitorii omenimei; dar cu încredere mă supun numai aceluia, ce propoveduind umanismul, naționalismul — își îmbrăcișdă întâi copii lor, făcând din ei aceia ce e dator ori care părinte, cetățen și patriot, căci cum ese copilul din familie așa trece prin toate vârstele până la mormânt!

Cât de bine se potrivesc aceste cuvinte pentru unii părinți, cari cu toate că trec de mari romani — nu se desvătă de obiceiul, încă în lăgăna a desmerda copii în limbă străină, mai târziu împrejmuidu-i și cu persoane de alte naționalități, în fața lumii scuđându-se că: „romănesc a vorbi și simți, vor înveța mai apoi.“

Să aude de rătăciți, trădători și vândători de lege și națiune — dar ore de ce nu spunem straturile sociale, din care se nasc ast-fel de monstri? — Și decă scim straturile la ce nu căutăm germinalele, din care crește atâta rău?

La poporul din opină nu dai de spoială națională, pe cum nici de renegați. Roman e el, și romanii își cresc și următorii. — Dar ore cum e la poporul înțelegint, la clasa ce represintă capul națiunii? Decă e tatăl român, și încă român vestit — spuneți familia lui, copii lui sunt și ei romani înflăcărati?

Sunt rare familiile fruntașe române, în care se nu să cultive limbă, științe, arte și toate ce la olaită fac cultura modernă. Inse mult mai rare sunt acele, care pe lângă toate aste n'au uitat a redica altar limbii și națiunii, din a cărei sin a eșit.

Și ce s'a născut ore din asta slabă ocrotire a naționalității?

Decă nu acea spoială cu care se dau apostoli falsi, apoi nimic alta, de cât nisce ticăloși copii, din care vremea face nisce omeni și mai ticăloși.

Să nu ne vaităm dară de lipsa scólelor înalte, de pensionate și altele cu caracter român — decă se căutăm a reforma obiceiurile din familie, căci fiind ea temelul viitorului, la ea se începem mai întâi dândui acea direcțiune sdravănă, pe care mai târziu institutele înalte ar putea zidi cu folos.

S'a făcut deja proverbiala bocirea noastră după scóle înalte — de și D-đeu nu știu de unde am recrutat eleve pentru ele, căci în familiile mai de laudă se vorbește ori ce limbă, dar romănescă ba!

Decă dară fiind familia temelul tuturor simțirilor, voi temei de jos, cultivați limba, mândria națională, ast-fel satisfăcând misiunii vóstre nobile, ce câte o dată recoresce și pe acei mari romani, ce în casele lor sunt așa bărbăți mici.

Emilia Lungu.

Numeri.

Mare și răspândită este superstițiunea despre puterea numerilor. Reproducem aici unele din aceste credințe deșerte.

Numărul trei se crede sfânt, de bună sémă de la sfânta treime, care nu se găsește numai în religiunea cea creștină: Tatăl, Fiul și Sântul duh, ci și în cea indică unde sunt trei đei de frunte: Agni, Indra și Varuna, adică foc, aer și cer. În religiunea brahmanică, éráș o religiune din India, dar mai nouă de cât cea de mai înainte sunt: Brahma, Nisnu și Siwa. Romanii aveau pe Joe, Neptun și Pluto (Cer, mare și infern); populațiunile nordice: Odin, Thor și Freya. Avem trei cyclopi, trei ursitoare; trei furii; trei grații, trei crai de la răsărit, trei archangeli (Michail, Gavriil și Rafail). — Când ard trei lumânări într'o odaia atunci babele noastre đic, că ar fi semn rău, ér nemțioicele; că ar fi o mirésă în casă. Toate vrăjirile trebuie rostite de trei ori.

Să trecem acum la numărul șapte. Avem șapte miracole, șapte eroi s'au luptat la Theben, șapte orașe reclamau onórea de a fi locul natal a lui Homer; elinii aveau șapte înțelepți și șapte perși au făcut prinsóre pentru coróna regală. Pharaon a visat de șapte vaci slabe și de șapte vaci grase. Șapte lămpi ardeau în templu, șapte ani a zidit Solomon la templul său, șapte lei au fost la Daniil în grópa cu lei, și cartea cea cu șapte peceti încă nu s'a desigilat. Apocalipsa vorbește de șapte ceruri, șapte stele. Prin șapte brațe se revérșă Nilul în mare, pe șapte coline se ridica Roma cea putinte, șapte regi au domnit peste ea, și romanii luau șapte martori la testament. Șapte castele au fost în Transilvania, Turcii au șapte turnuri. Șapte colorii are curcubeul, ér cine nu cunoște cele șapte păcate de mórte. La morburii điaua a șeptea trece de đii de crișă. Đilele lunii cu șapte trec de nefaste (rele) așa 7, 17, 27; în aceste đile să nu să serbeze cununii, să nu se întreprindă călătoriile etc. Măte negre, care ajung la o etate de șapte ani să fac vrăjitoare. Rondunele, care au fost șapte ani în unul și acelaș cuib, lasă acolo pétra rondunelilor, care este fórte tãmaduitoare pentru ochi. Originea semnificațiunii magice a șeptelui este de bună sémă astronomică și se trage din Egipt, și anume de la cei șapte planeti care să cunoșteau p'atunci. Avem șeptemána cu șapte đile și serbarea đilei a șeptea la israeliți ca sabat ér la creștini ca Duminecă. Tot la șapte ani era un an de sabat, în care nu se lucrau pãmânturile și se eliberau sclavii; după de șapte ori șapte ani urma anul iubilar, unde se ertau încă și toate datoriile; diferite serbări durau șapte đile. —

Adevératul număr de nenorocire este numărul treispredece. Șeđând treispredece la mész, trebuie, după credința generală, să móră unul dintre ei în decursul aceluia an și anume acea persoană, care șede sub oglindă seu în vr'un colț, seu care duce mai întâiu mâna la gură, seu care se duce în urmă, seu în fine, care se spariă, observând acest număr rău. Acestă credință se trage de bună sémă de la cina cea de taină (Isus Christos cu douispredece apostoli.) Acestă frică de »treispredece la mész« este fórte răspândită prin Germania, Francia, Engiltera și America. În Paris s'a format institutul de »al patru-spredecelea.« Adică acolo sunt omeni, care pentru plată merg ori-când la acele mese unde sunt chieamați pentru a se evita numărul de treispredece, și acești omeni, să đice, că ar face treburi bune.

Incheiând aceste notițe voim să contribuim intru ceva la combaterea acestei credințe și anume pe baza cunoștinței ce avem în afacerile de asigurări de viață. Aceste asigurări se baséză pe calcule aritmetice, constatate prin îndelungate experiințe. Decă dintr'o societate de treispredece inși, ar trebui să móră unul în decursul unui an, atunci societățile de asigurare și-ar perde capitalul lor în cel mai scurt timp. Numai în acel cas, când comesenii ar fi toți de șeptedeci de ani s'ar putea aștepta cu óreș-care probabilitate realizarea acestei credințe. Ér decă etatea celor adunați va da un termin mediu de patruđeci de ani atunci ar trebui să fiă cel puțin o sută de óspeți pentru ca să fiă probabilă mórtea unuia dintre ei în decursul anului.